

#kunta- matkalla

Hyvää
valtuutettua
etsimässä

USOt sie?
– Johtamista voi
aina kehittää

Syntyvyys

**KUINKA VÄESTÖKEHITYS
VAIKUTTA A KUNTIIN?**

Etsin Sinua seminaarissa.
En löytänyt tällä kertaa. Ehkä arkityöt
pitävät Sinut kiireisenä, etkä voinut tulla.

Kaipaen niin kohtaamistamme.
Ajatustenvaihtomme tuottaa minulle suurta iloa.
Osaat sopivalla tavalla heilutella uskomuksiani.
Tunnen kuitenkin vähän levottomuutta siitä,
ymmärrätkö sisintäsi vielä tarpeeksi hyvin.

En kykene vertailemaan Sinua kehenkään muuhun. Ihailen erityisyyksiautuisuuttasi.
Nautin siitä tunteesta, jonka herätät minussa. Muistelen erityisesti Sinun eteenpäin-
katsovaa asennettasi, elinvoimaisuuttasi ja luonnon muotojasi. Pohdin silti sitä,
vastaatkohan pintapuolista mielikuvaani Sinusta.

Elämästäsi ja ajatuksistasi olen kovin kiinnostunut. Palaisin halusta saada tietää,
miten suhtaudut meitä ympäröiviin muutoksiin. Miten syvällisesti olet suunnitellut
omaa tulevaisuuttasi?

Haluaisin tutkailla mahdollisuutta yhteiseen tulevaisuuteen. Sellaista, jossa Sinä
voisit olla aito itsetsi. Teeskentelemättä mitään muuta. Toisiamme tukien ehkä niitä
vauvojakin tulisi jossain vaiheessa, jos olisi tullakseen.

Jään odottamaan tapaamistamme. Ehkä saan sinut kylään tai kutsut minut kylään.

Rakkaudesta erilaisiin kuntiin

Sini Sallinen
Tutkimus- ja kehitysjohtaja
Suomen Kuntaliitto

Julkaisija: Suomen Kuntaliitto, www.kuntaliitto.fi
Toimituskunta: Sini Sallinen, Jari Seppälä, Miska Smolander, Liina Tiainen
Ulkoasu, toimitus ja taitto: Effet Oy • Kansikuva: Liina Tiainen • Paino: Hämeen Kirjapaino Oy
ISBN 978-952-293-672-1 #kuntamatkalla, Matkaopas kuntien tulevaisuuteen, painettu
ISBN 978-952-293-673-8 #kuntamatkalla, Matkaopas kuntien tulevaisuuteen, pdf-julkaisu

TÄSSÄ LEHDESSÄ • marraskuu 2019

- 4 Lisää onnellisia kuntalaisia!
- 5 Väestöennuste on karua luettavaa
- 6 Väestöennusteen analyysit kertovat kuntien näkymistä
- 6 Koulutukseen tarvitaan yhteistyötä
- 7 Mitä kaupungistuminen merkitsee erilaisille alueille?
- 8 Valtuutetut kuntalaisten palveluksessa
- 10 Millainen on hyvä valtuutettu?
- 11 Yhteisiä eettisiä pelisääntöjä
- 11 Ohjeita vihapuheen varalle
- 12 Vaalivuosi ja kohti seuraavaa
- 13 Vuoden valtuutettu valitaan taas 2020
- 13 Vuoden valtuutettu – arvostusta luottamustyölle
- 14 Tuusulan malli: Osallisuus on elinvoimaa
- 14 Kuntalainen osallistuu vaaleissa, kyselyissä ja keskusteluissa
- 15 Vantaa kerää faktaa ja kysyy kokemuksia
- 15 Osallisuuden mittarit: kiloja vai metrejä?
- 16 Mitä odotatte USOsta?
- 16 USO5 kehittää johtamista
- 18 Kunta voi lisätä merkityksellisyyttä palveluillaan
- 18 Pori kehittää merkityksellisyyttä
- 20 Kohti uutta tutkimuskautta
- 22 Eivätkö kunnat muka uudistu?
- 23 Videoyhteys avuksi, kun lapsi sairastuu
- 24 Kunta tukee yritysten innovaatioita
- 25 Helsinki sai ratkaisuja ilmastotoimiin
- 25 Opinnäytteet tukevat kuntien kehitystä
- 26 Hyvinvointia vahvalla kumppanuudella
- 26 Suuria suunnitelmia vai paperikasoja?
- 27 HYTE-treffit 2020
- 28 Ennakointi varmistaa hyvinvointityötä
- 29 Kuntatalous terveystarkastukseen!
- 30 Liperi voi hyvin yhteistyössä
- 30 Seudullista kilpailua ja yhteistyötä
- 31 Yhteistyön saavutukset palkitsevat sinnikkään työn
- 32 Miten koulutusta järjestetään erilaistuvissa kunnissa?
- 33 Yhteistyö on voimavara
- 34 Jalostamo nostaa kokeiluideat jaloilleen
- 36 Kunnan elinvoimaindikaattori tukee elinvoimajohtamista
- 37 Kunnat rakentavat uutta suomalaista työllisyydenhoidon mallia
- 38 Tietotilinpäätös kirjaa saavutukset ja riskit
- 39 Tyrskylän digipolku on viitoitettu

14

Tuusulan malli:
Osallisuus on elinvoimaa

10

Millainen on
hyvä valtuutettu?

22

Eivätkö kunnat
muka uudistu?

26

Hyvinvointia
vahvalla
kumppanuudella

32

Koulutusta
kuntarajan yli ja ohi

MINNA KARHUNEN
Toimitusjohtaja
Suomen Kuntaliitto
@MinnaKarhunen

Lisää onnellisia kuntalaisia!

TILASTOKESKUKSEN väestöennusteen mukaan väkiluku kasvaa vuoteen 2040 mennessä ainoastaan 52 kunnassa ja vähenee 259 kunnassa. Väestönkasvu keskittyy suurimpiin kaupunkeihin ja niiden kehyskuntiin.

Aleneva syntyvyys vaikuttaa koko maahan, mutta eri tavoin. Siellä missä esimerkiksi koulukiinteistöjä jää vajaakäyttöön tai tyhjiin, niitä on realisoitava tai muutettava yritysten käyttöön. Kyläläiset ja muu yhdistystoiminnan tukeminen lisäävät yhteisöllisyyttä ja osaltaan vetovoimaa. Eri ikäpolvia yhdistävät muuntojoustavat rakennukset.

Toisaalla kaupungistuminen ja yhä useamman lapsen syntyminen kaupunkiseuduille vaatii investointeja päiväkoteihin ja kouluihin. Samaan aikaan on myös varauduttava lisääntyvään vanhusväestöön ja ikääntyneiden palvelujen lisääntyvään tarpeeseen.

Myös haja-asutusalueella ikääntyvä väestö käyttää entistä enemmän palveluja. Laskelmat osoittavat, että kustannusten nousu ja henkilökunnan tarve hiipuvat merkittävästi, kun kunta suosii ikääntyneiden kotona asumista. Erilaiset tekniset ratkaisut sekä palveluprosessien ja yhteistyön kehittäminen auttavat.

Keskeinen kysymys tietenkin on, voivatko kunnat vaikuttaa väestökehitykseen? Syntyvyys ja maahanmuutto ovat ydinasioita, ei vain asukkaiden houkuttelu muista kunnista. Hyvien palvelujen ja toiveikkaan tulevaisuuden tarjoaminen on myös yhteistyökysymys - kaiken ei tarvitse löytyä yhdestä kunnasta.

Lapsiystävällinen kunta on perheystävällinen kunta, jolla on sekä vetovoimaa että pitovoimaa asukkaisiinsa. Lasten ja nuorten osallistuminen suunnitteluun ja mahdollisuus vaikuttaa kasvattavat heistä aktiivisia kuntalaisia, mikä on elinvoimaisen yhteisön edellytys.

Lapsivaikutusten arviointi voi avartaa päättäjien ajattelua ja auttaa löytämään uutta näkökulmaa kunnan elinvoima- ja hyvinvointityöhön. Kun lapset ja nuoret voivat hyvin, myös perheet voivat hyvin ja viihtyvät.

Viihtyvyyttä lisää vireä yhdistys- ja järjestöelämä, jolle kunta voi järjestää puitteet: liikuntapaikkoja, nuorisotiloja, monitoimikirjastoja, kokouspaikkoja.

Kunnat järjestävät tulevaisuudessakin tärkeimmät lasten, nuorten ja perheiden palvelut. Varhaiskasvatus, esiopetus, peruskoulu, lukio ja toinen aste muodostavat yhdessä kunnan nuorisotyön, liikunnan, kirjasto- ja kulttuuripalvelujen kanssa kokonaisuuden, jossa rakentuu niin lasten kuin perheidenkin arki. Toimivat, muiden palvelujen kanssa yhteen sovitettut sosiaali- ja terveyspalvelut täydentävät kokonaisuutta.

Jokaisen kunnan on löydettävä omat vahvuutensa ja tehtävä määrätietoista työtä kuntalaisten tulevaisuuden hyväksi, niin nykyisten kuin uusienkin. Strategiat on syytä kirjoittaa realistisesti, mutta tavoitteellisesti. Maailman paras paikallishallinto ei voi nukahtaa, vaikka – ja koska – meillä on käsissämme maailman onnellisin kansa. •

VÄESTÖENNUSTE ON KARUA LUETTAVAA

LUONNOLLISTA väestönkasvua saavia kuntia on vuosi vuodelta yhä vähemmän. Vuonna 2018 Suomessa syntyi vain 47 000 lasta eli sama määrä kuin Kokkolassa on asukkaita.

Lähes puolessa kunnista syntyneiden määrä on jäänyt kuolleiden määrää alhaisemmaksi joka vuosi kymmenen viime vuoden aikana. Suuressa joukossa kuntia luonnollinen väestönkasvu on ollut miinuksella jo vähintään 30 vuotta.

Koko maassa kuolleiden määrä on ylittänyt syntyneiden määrän vuonna 2016, ja Tilastokeskuksen tuoreen väestöennusteen mukaan maamme väkiluku lähtee laskuun vuonna 2031.

Vaikka väestökato kokonaisuudessaan on voimakkainta pienissä kunnissa, on syntyvyyden väheneminen tällä hetkellä jo kaikenkokoisten kuntien ongelma.

Vauvaraha ei auta pitkään

Monissa kunnissa on mietitty keinoja syntyvyyden ja muuttoliikkeen suunnan muuttamiseksi. Keinovalikoimaan on otettu muun muassa perheitä tukevat vauvarahat ja muut tuet. Tilastojen valossa tällainen kannustin ei kuitenkaan näyttäisi olevan pitkällä tähtäimellä riittävä houkutin uusien kuntalaisten saamiseksi. Perheiden ja muuttajien tuen pitää joka tapauksessa olla kokonaisvaltaista hyvää palvelua.

Muuttajiin ja sitä kautta elinvoimaan vaikuttavat tekijät ovat moninaisia. Suurimmat kaupunkiseudut ovat pitkään olleet voittajia sekä maan sisäisessä että ulkomailta Suomeen suuntautuneessa muuttoliikkeessä.

Kuntien välisiä muuttoja on tehty vuosittain noin 280 000 – 290 000. Maakuntarajat ylittäviä muuttoja on vajaa puolet. Väestön liikkuvuus on lisääntynyt. Sekä kuntien välisten että maakuntarajat ylittävien muuttojen määrä on kasvanut tasaisesti 1990-luvulta lähtien.

Väkiluku kasvaa vain 52 kunnassa

Kymmenen viime vuoden aikana koko maan väestö on kasvanut noin 200 000 asukkaalla. Väestönkasvusta merkittävä osa on ollut maahanmuuton ansiota. Väestönkasvu on keskittynyt voimakkaasti suurimmille kaupunkiseuduille.

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan menossa oleva kehitys vahvistuu entisestään. Ennusteen mukaan väkimäärä kasvaa vuoteen 2040 mennessä ainoastaan 52 kunnassa ja vähenee 259 kunnassa.

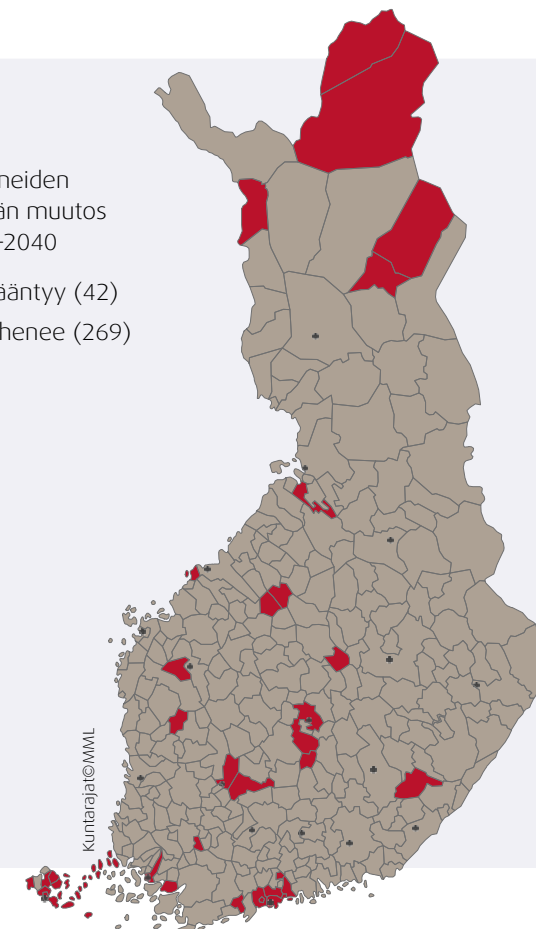
Mitä pienemmästä kunnasta on kyse, sitä voimakkaammin väestön ennakoidaan vähenevän. Voimakkain väestökato kohtaa pieniä, alle 5000 asukkaan maaseutukuntia. Näissä kunnissa väestö vähenee ennusteen mukaan keskimäärin lähes viidenneksellä vuoteen 2040 mennessä. Ehkä hieman yllättäen syntyneiden määrän ennakoidaan hieman kasvavan näissä kunnissa. Väestökadon syynä on ennen kaikkea voimakas poispäin suuntautuva muuttoliike. •

• Kuntaliiton sivuilta löytyvät kuntakohtaiset väestötilastot ja -ennusteet: www.kuntaliitto.fi/vaesto

JAANA HALONEN
Erityisasiantuntija
Suomen Kuntaliitto
@HalonenJaana

Syntyneiden määrän muutos 2019–2040
■ lisääntyy (42)
■ vähenee (269)

Tilastot kertovat vuodelta 2018:

Kuntien välisessä muuttoliikkeessä

68 kuntaa onnistui houkuttelemaan enemmän muuttajia kuin niistä lähti muihin kuntiin.

243 kuntaa hävisi kuntien välisessä muuttoliikkeessä.

246 kuntaa sai muuttovoittoa maahanmuutosta.

46 kuntaa jäi tappiolle maastamuuton takia.

77 kunnassa kokonaisnettomuutto oli positiivinen.

23 kuntaa sai enemmän muuttovoittoa ulkomailta kuin kotimaasta.

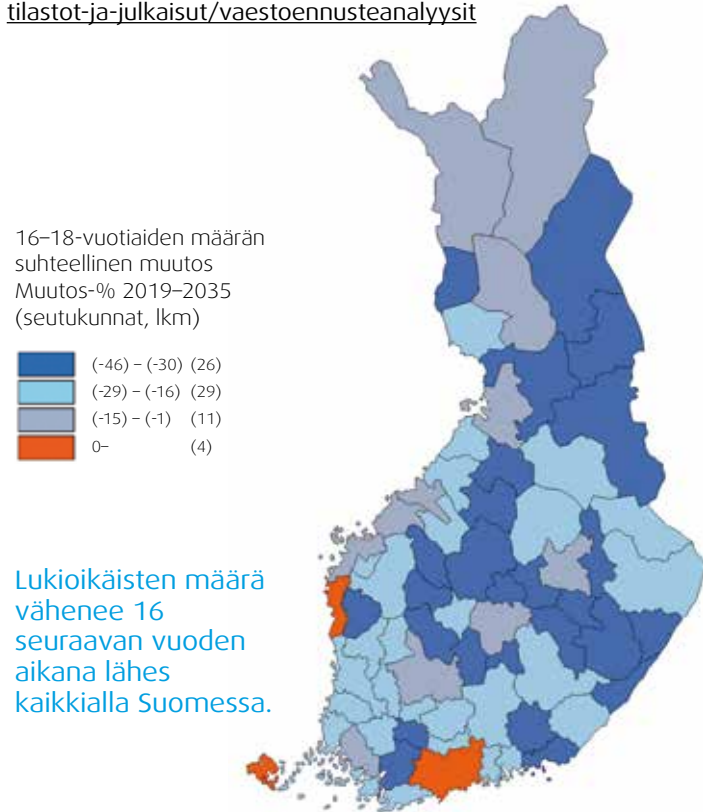
Suurimmista kaupungeista Espoo on ainoa, joka sai muuttovoittoa enemmän ulkomailta kuin muualta Suomesta.

VÄESTÖENNUSTEEN ANALYYSIT KERTOVAT KUNTIEN NÄKYMISTÄ

Miten sote-palvelujen tarve kasvaa? Miten käy kuntatalouden? Miten työllisyys kehittyy? Miten kouluikäisten määrä muuttuu? Miten asuntojen tarve muuttuu? Miten väestökehitys vaikuttaa ilmastoon? Miten kielisuhteet, demokratia ja johtaminen muuttuvat?

TILASTOKESKUS julkaisi syyskuussa 2019 uudet kuntakohtaiset väestöennusteet. Kuntaliitto on analysoinut ennusteita eri toimialoilla. Syntyvyyden väheneminen, muuttoliike ja eri ikäluokkien koon muutokset vaikuttavat niin koulutus- kuin sote-palveluihin, asumiseen, päätöksentekoon ja myös kunnan talouteen. •

• Katso analyysit toimialoittain: www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/vaestoennusteanalyysit

Lukioikäisten määrä vähenee 16 seuraavan vuoden aikana lähes kaikkialla Suomessa.

• Lukiokoulutuksen erityisasiantuntija Kyösti Värri on analysoinut väestöennustetta koulutuksen järjestämisen kannalta. Koko kirjoitus on julkaistu Kuntaliiton verkkosivuilla: www.kuntaliitto.fi/kuntamatkalla

KYÖSTI VÄRRI
Erityisasiantuntija
Suomen Kuntaliitto
@KyostiVarri

Koulutukseen tarvitaan yhteistyötä

OPPILAITOKSET ja koulutuksen järjestäjät aloittavat parhaillaan lukion opetussuunnitelmatyötä. Uusissa opetussuunnitelmissa voidaan nykyistä paremmin ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet. Väestökehitys on syytä ottaa huomioon opetussuunnitelmia laadittaessa. Usein se edellyttää seudullista yhteistyötä.

Nuorten ikäluokkien muutokset luovat entistä suurempia paineita koulutuksen saavutettavuuteen. Sama kysymys koskee sekä lukio- että ammatillista koulutusta. Lukiokoulutuksen maantieteellinen saavutettavuus on tällä hetkellä vielä hyvä. Tärkeää olisi huolehtia siitä, että se säilyy jatkossakin seutukunnallisesti hyvänä.

Lasten ja nuorten määrä laskee

Vaikka 16-vuotiaiden ikäluokka kasvaa valtakunnallisesti seuraavien vuosien aikana, tärkeintä koulutuksen järjestäjien palveluverkon kannalta ovat paikalliset ja alueelliset muutokset. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan perusopetuksen päättävien ikäluokkien koko muuttuu voimakkaasti. Lukio- tai ammatillisessa koulutuksessa aloittavien määrät pienenevät 65 seutukunnassa ja kasvavat vain kahdella manner-Suomen seudulla 16 seuraavan vuoden aikana.

Koulutuspalvelu on kokonaisuus

Ikäluokkakehitys ei koske vain lukiokoulutusta – se aiheuttaa paineita myös muissa koulutusmuodoissa. Huolehdittaessa koulutuksen saavutettavuudesta erilaistuvilla alueilla on usein viisasta tarkastella alueen koulutustarjontaa kokonaisuutena. Tällöin keskustelussa on lisäksi hyvä olla mukana myös ainakin perusopetus, ammatillinen koulutus, vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus.

Koulutusta on jatkossa syytä katsoa entistä enemmän palveluna kuin oppilaitoksina. Nuorten ikäluokkien pienenemisestä syntyvät haasteet on mahdollista ratkaista. Tätä yhteistä pohdintaa ja toisilta oppimista tuetaan muun muassa Kuntaliiton Koulutus palveluna -projektissa. •

Kuva: Olympia-kuva Oy, Helsingin kaupunginmuseo.

Aleksanterinkatu 1952

Punavuorencatu 1953

Pohjoisesplanadi 1960

PITOVOIMA LUUPIN ALLE

Mitä kaupungistuminen merkitsee erilaisille alueille?

KAUPUNGISTUMINEN kohtelee suomalaisia alueita, seutuja ja kuntia eri tavoin. Yhtäällä kamppaillaan kasvun haasteiden kanssa ja samaan aikaan toisaalla väestön väheneminen aiheuttaa toisenlaisia paineita.

– Meillä on paljon tutkimusta kaupungistumisesta yleensä, sen etenemisestä, vaikutuksista ja haasteista, mutta kaupungistumisen hallinnan kysymykset ja kaupungistumisen mukanaan tuomat mahdollisuudet ja uhat ovat edelleen jääneet keskustelussa vähälle huomiolle, sanoo yliopistonlehtori **Jenni Airaksinen** Tampereen yliopistosta.

Kuntaliiton käynnistämässä selvityksessä tarkastellaan kaupungistumisen hallinnan kysymyksiä yhteistyössä eri toimijoiden kesken: mukana ovat ainakin Tampereen yliopisto, Perlacon, MDI, FCG ja Kela sekä Tampereen kaupunki ja muiden kuntien verkostot.

– Selvitämme, millaisina kaupungistumisen ydinkysymykset näyttäytyvät Suomen 23 suurimmassa kaupungissa etenkin kasvun ja pienenemisen dynamiikan, pitovoiman sekä palvelutarpeiden ja kuntatalouden kestävyiden kannalta.

– Kasvaminen ja pieneneminen ovat kiinnostavia ilmiöitä ja hyvin usein niitä tarkastellaan määrällisinä kysymyksinä. Olenaisempaa olisi ymmärtää, millaista dynamiikka on Suomen eri kaupungeissa 5–10 seuraavan vuoden aikana.

Keskustelua vetovoimasta on käyty kiivaasti jo pitkään, mutta yhtä olennaiseksi näyttää nousevan keskustelu pitovoimasta: mitä pitovoima on ja miten siihen voidaan vaikuttaa?

– Palvelutarpeiden kehittyminen on kaupunkien kehityksen ydinkysymys. On tiedettävä, miten palvelutarpeet erilaisen väes-

tökehityksen kaupungeissa näyttävät kehittyvän ja millaisia vaikutuksia tällä on kaupunkien talouteen. Sen perusteella voidaan tunnistaa kaupunkien mahdollisuudet ennakoiden parantaa ihmisten toimintakykyä, hyvinvointia ja terveyttä, Jenni Airaksinen sanoo. •

Kun toiset kasvavat ja toiset kutistuvat – pohjatietoa keskusteluun ja kehittämiseen

Kuntaliitto toteuttaa vuoden 2020 aikana kaupungistumiseen ja alueelliseen erilaistumiseen liittyviä selvityksiä. Tulevaisuuteen luotaava työ kokoaa kaupungistumisen ja alueellisen erilaistumisen mahdollisuuksia ja haasteita.

Tarkoituksena on tuoda esille kaupungistumisen vaikutuksia eri kuntatyypeille ja vaikuttaa yhteiskunnalliseen keskusteluun erilaisten kuntien toimintaedellytyksistä ja elinvoimatekijöistä.

Selvitystyössä pureudutaan muun muassa kasvamisen ja hallitun supistumisen dynamiikkaan eri kuntatyypeissä. Tarkasteltavia teemoja ovat esimerkiksi väestökehitys, palvelurakenteet, talouskehitys, elinvoima, vetovoima, pitovoima, johtamisen ja hallinnan rakenteet. •

• Lisätietoja: Sini Sallinen, sini.sallinen@kuntaliitto.fi

Valtuutetut kuntalaisten palveluksessa

1. Mitkä asiat motivoivat ja innostavat sinua valtuustotyössä?
2. Millaisia ominaisuuksia on tulevaisuuden ihannevaltuutetulla?
3. Seuraavat kuntavaalit pidetään keväällä 2021. Mitkä mahtavat olla vaalien suuria teemoja ja miten saadaan äänestäjät aktivoitumaan?

EEMELI PELTONEN
Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja
Järvenpää

1. Saan olla mukana aitiopaikalta vaikuttamassa Järvenpään kaupungin kehitykseen. Eniten tässä luottamustehtävässä minua motivoivat konkreettiset tulokset, eli se, kun näkee yhdessä tehtyjen päätösten vievän kaupunkia eteenpäin yhä paremmaksi paikaksi asua, elää ja yrittää. Innostun myös, kun saan käydä inspiroivia keskusteluja kaupungin asukkaiden, yhteisöjen ja yritysten edustajien kanssa.
2. Kaupunginvaltuutetun työ käy entistä monimutkaisemmaksi. Yhä useamman päätöksen kohdalla selkeitä vastauksia ei ole tarjolla ja jatkuvaan epävarmuuteen on totuttava. Siksi valtuutetun työssä korostuu kyky laaja-alaiseen ymmärtämiseen ja rohkeus vaikeidenkin päätösten tekemiseen. Kunnan kokonaisedun hahmottamiseen täytyy käyttää entistä enemmän aikaa, jotta koko kuntaa hyödyttäviä päätöksiä pystytään tekemään valtuustossa yhdessä.

3. Ennakoin kärkiteemoiksi edelleen taloutta, taloutta ja taloutta. Viime vuodet ovat olleet kunnille taloudellisesti vaikeita. Entistä enemmän keskustellaan, mihin kuntien rajalliset resurssit tulisi käyttää ja miten eri intressit voidaan sovittaa yhteen.
Kansalaisten aktivoimisessa vaaliuurnille avainasemassa on kuntapäätäjien työn merkittävyyden esille tuominen. Kuntien valtuustoissa päätetään ihan oikeasti meitä kaikkia koskevista asioista. Kotikunnan valtuuston vaikutus lähiympäristöön on usein merkittävämpi kuin vaikkapa eduskunnan. Uskon kuntalaisten kiinnostuvan kuntavaaleista, kun puolueet viestivät siitä, miten paljon kuntavaaleissa on pelissä. •

LAURA ALA-KOKKO
Kaupunginvaltuutettu
Vaasa

1. Valtuustotyössä motivoi eniten yhteistyö niin oman puolueen kuin muidenkin puolueiden vaikuttajien sekä viranhaltijoiden kanssa. Innostavinta on se, kun asioiden valmisteluun saadaan myös kuntalaiset mukaan. Silloin tuntuu, että rakennamme parempaa kaupunkia yhdessä!
2. Ihannevaltuutettu ottaa selvää ja perehtyy päätettäviin asioihin. Valtuutetun tulee myös pysyä tarkastelemaan asioita useasta eri näkökulmasta ja kyseenalaistaa vanhat tavat tehdä asioita. Uskon, että yhteistyön tärkeys tulee kasvamaan tulevaisuudessa vielä lisää.
3. Uskon, että kuntatalouden haasteet ja laadukkaiden palveluiden tarjoaminen pysyvät keskustelunaiheina myös tulevaisuudessa. Kuntien ja valtuustojen kyky tehdä vastuullisia päätöksiä taloudellisista haasteista huolimatta tulee varmasti olemaan tärkeä teema.
Äänestäjien aktiivisuus on varmasti yhteydessä siihen, miten paljon kuntalaiset pääsevät vaikuttamaan päätöksentekoon vaalien välillä. Kun osallistuminen ja vaikuttaminen kunnan päätöksiin ovat osa arkea, tuntuu myös äänestäminen mielekkäältä. •

Kuva: Päivi Ventola

ELISA HÄNNINEN
Kunnanvaltuuston puheenjohtaja
Juva

1. Luottamustoimissa kiinnostavat yhteiskunnalliset asiat, vaikuttaminen ja kehittäminen.
Olen saanut kipinän jo lapsena kuunnellesani isän ja naapurin miesten keskusteluja päivänpolttavista asioista. Opiskeluaikoina olin oppilaskunnassa ja aikuisena eri järjestöissä mukana. Luottamustoimien kautta olen tavannut paljon erilaisia ihmisiä, joista osasta on tullut ystäviä.
2. Tulevaisuuden valtuutettu tarvitsee yhteistyö-, neuvottelu- ja tiimitaitoja. Myös määrätietoisuutta ja paineensietokykyä tarvitaan. Liian herkkä-nahkainenkaan ei saa olla, ettei tallaudu muiden jalkoihin. Valta ei saa nousta ”hattuun”, vaan täytyy osata olla nöyrä, mutta ei pidä nöyristellä. Pitää osata keskittyä olennaiseen, kaikkia asioita ei voi, eikä tarvitse hallita. Perhettä ja läheisiä ei saa unohtaa. Luottamushenkilö on strateginen johtaja, hän asettaa oman persoonansa ja arvomaailmansa kunnan käyttöön.
3. Luulenpa, että sote- ja maku-asiat eivät ole vielä täysin maalissa tulevissa vaaleissa, ja ne nousevat edelleen agendalle. Myös ilmasto ja ruoan alkuperä puhuttavat sekä väestön ikäjakama. Miten vakuutetaan nuorille, että lapsia kannattaa tehdä? Työmarkkinoille tulevien ikäluokkien pienuus ja nykyinen kuntien palvelujärjestelmä ovat aika mahdoton yhtälö. Pitäisi saada nuoria ehdokkaita, jotka herättelisivät nuoret äänestämään. Poliitiikan uskottavuus on ikuisuuskyksymys. Ainaisen niukuuden jakaminen ei välttämättä kiinnosta uusia ehdokkaita. •

SINI SALLINEN
Kuntakehitys- ja tutkimusjohtaja
Suomen Kuntaliitto
@SallinenSini

Millainen on hyvä valtuutettu?

PITKÄJÄNTEISIIN päätöksiin ja vaikuttavaan toimintaan päästään, kun kunnan luottamushenkilöt ja viranhaltijat toimivat aidossa me-hengessä ja hyvässä yhteistyössä. Kuntaorganisaation elinvoima on edellytys kunnan elinvoimalle. Elinvoimaisessa kuntaorganisaatiossa roolit ja prosessit ovat sujuvia, yhteistyö on tavoitteellista ja toimijoiden kesken vallitsee luottamus. On siten merkityksellistä pohtia omia taitojaan valtuutettuna sekä koko valtuuston yhteisiä toimintatapoja.

Valtuutetun itsensä kehittäminen

Valtuutetun uudistumisen tae on itsensä ja erityisesti omien taitojensa kehittäminen. Työyhteisöissä puhutaan esimiestaidoista, alaidoista ja työyhteisötaidoista. Kunnan luottamustoimielinten kohdalla puhutaan organisaatiokansalaisuuden taidoista. Kyse on sellaisista taidoista, joita valtuutettu käyttää yhteistyössä muiden luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden, työntekijöiden, kuntalaisten ja sidosryhmien kanssa. Valtuutettu voi kehittää omia taitojaan pohtimalla, minkälaisissa eri rooleissa hän toimii ja miten näissä olisi hyvä toimia.

Päättäjänä valtuutettu arvioi päätösvaihtoehtoja kuntastrategian tavoitteiden perusteella, taloudellisten realiteettien sekä edustamiensa poliittisten arvojen mukaisesti. Hyviä päättäjän taitoja ovat perustelukyky, huomaavaisuus ja kuuliaisuus. Muiden päättäjien näkemysten kuunteleminen on edellytys yhteiselle päätöksenteolle. Hyvään päätöksentekoon kuuluu myös taito rakentaa rauhaa erilaisten poliittisten näkemysten välille. Kunnan edustajana esimerkiksi ylikunnallisissa toimielimissä päättäjän tulisi ennen kaikkea olla kuuliainen kuntastrategian tavoitteille, ei vain edusta-

mansa poliittisen taustaryhmän tavoitteille. Kyky luottaa organisaation valmisteluun on myös tärkeää, sillä kaikkea ei voi itse osata.

Valtuutettu toimii myös kuntayhteisön rakentajana. Hän toimii linkkinä kuntalaisten ja kuntaorganisaation välillä. Hyvä valtuutettu kyselee kuntalaisten kuulumisia ja on kiinnostunut heidän arjestaan. Aktiivisuus ja aloitteellisuus takaavat sen, että kohtaamiset erilaisten kuntalaisten kanssa kehittyvät. Kuntayhteisön rakentajana hyvä valtuutettu kykenee luomaan toivon tulevaisuudesta.

Omalta osaltaan valtuutettu toimii kuntaorganisaatiossa myös muutoksen mahdollistajana. Valtuutettu voi edistää kuntaorganisaation toiminnan vaikuttavuutta ja tehokkuutta uudistuksiin kohdistuvalla positiivisella asenteella. Hän voi esimerkiksi kannustaa henkilöstöä toteuttamaan erilaisia kokeiluja ja olla aloitteellinen valtuuston toimintatapojen kehittämiseksi.

Valtuutetun itsereflektio kehittämisessä on kaiken a ja o. Olen-naista on kysyä itseltään, minkälaisessa roolissa kussakin tilanteessa toimii ja millaista käyttäytymistä ja puhetta tuo rooli edellyttää.

Valtuuston yhteinen kehittäminen

Hyviä valtuutettuja on hyvin toimivissa valtuustoissa. Hyvin toimiva valtuusto tekee säännöllisesti itsearviointia, jonka kautta arjen käytänteitä ja toimintatapoja uudistetaan. Kokous- ja seminaarikäytäntöjä voidaan uudistaa niin, että aikaa on enemmän epäviralliselle yhteiselle keskustelulle. Valtuusto voi hyväksyä eettiset pelisäännöt, ottaa käyttöön vuosikellon ja päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin toimintamallin sekä järjestää koulutuksia.

Hyvän valtuutetun työn edellytyksenä ovat siten myös hyvin toimivat rakenteet ja käytännöt.

MARIA VUORENSOLA, projektipäällikkö, FCG Konsultointi Oy
SINI SALLINEN, kuntakehitys- ja tutkimusjohtaja, Suomen Kuntaliitto

Yhteisiä eettisiä pelisääntöjä

Haaste 1:

Kuntapäättäjä toimii yhteistyössä asukkaiden, muiden päättäjien, henkilöstön, muiden kuntien päättäjien, seudullisten organisaatioiden, järjestöjen ja yritysten kanssa. Mutta miten toimia niin, että säilyttää luottamuksen eri tahoihin?

Haaste 2:

Kuntapäättäjät ja viranhaltijat joutuvat punnitsemaan erilaisia arvoja ja intressejä, mikä voi muodostua hankalaksi tilanteeksi. Mistä saa tukea, jotta toimii oikein koko kunnan edun mukaisesti tilanteessa kuin tilanteessa?

Haaste 3:

Mustavalkoiset juupas-eipäs-väittelyt, kokousten vitkuttelut, epäasiallinen puhe, hyvä veli -verkostot, kitka päättäjien ja henkilöstön välillä eivät näytä hyvältä ulkopuolisen silmin. Eettiset jännitteet liittyvät usein rooleihin, toimenkuvaan ja hierarkiasuhteisiin: kuka päättää mistäkin ja missä järjestyksessä. Miten kehittää toimintakulttuuria läpinäkyväksi, avoimeksi ja toisia arvostavaksi, jotta saadaan aikaan pitkäjänteisiä strategisia päätöksiä ja vaikuttavia toimenpiteitä?

Vastaus:

Kunnan johtaminen vaatii joukkuepeliä. Kunnassa sovitaan yhteiset eettiset pelisäännöt, joissa on toimintaohjeita erilaisiin tilanteisiin. Pelisäännöt sisältävät kuntaorganisaation arvojen mukaisia toimintaohjeistuksia sekä asukkaiden ja muiden kumppaneiden suuntaan että päättäjien ja henkilöstön välille. Näin kannustetaan päättäjiä toimimaan joukkueena yhteisen hyvän eteen ja keskittymään keskinäisen riitelyn sijasta kuntalaisten hyvinvointiin ja alueen elinvoiman edistämiseen. Lain noudattaminen on eettisyyden lähtökohta, mutta myös lakia noudattaen voi toimia epäeettisesti.

Eettiset pelisäännöt ja keskustelu toimintatavoista auttavat vähentämään epäluottamuksen syntyä ja epäluottamusprosesseja. Esimerkiksi kunnan toimielinten erottamiseen johtanut epäluottamus on usein seuraus siitä, että toimieliimen luottamushenkilöt ovat toimineet toisin kuin heidän on odotettu toimivan. Tällöin toimieliimen erottaminen ja uusien jäsenten valinta ei poista perimmäistä syytä. Riski epäluottamuksen uusiutumisesta välterään vain keskustelemalla ja sopimalla yhteisistä toimintatavoista.

OHJEITA VIHAPUHEEN VARALLE

SANANVAPAUTTA vai häirintää ja vihapuhetta? Miten säilytetään työrauha ja miten ongelmat käsitellään?

Kymmenen viime vuoden ajalta löytyy monia tutkimuksia ja selvityksiä, jotka osoittavat häirinnän, uhkailun ja vihapuheen olevan yleistä kuntakentällä.

• Lue Marianne Pekola-Sjöblomin koko teksti #kuntamatkalla-kirjoitussarjassa: www.kuntaliitto.fi/kuntamatkalla

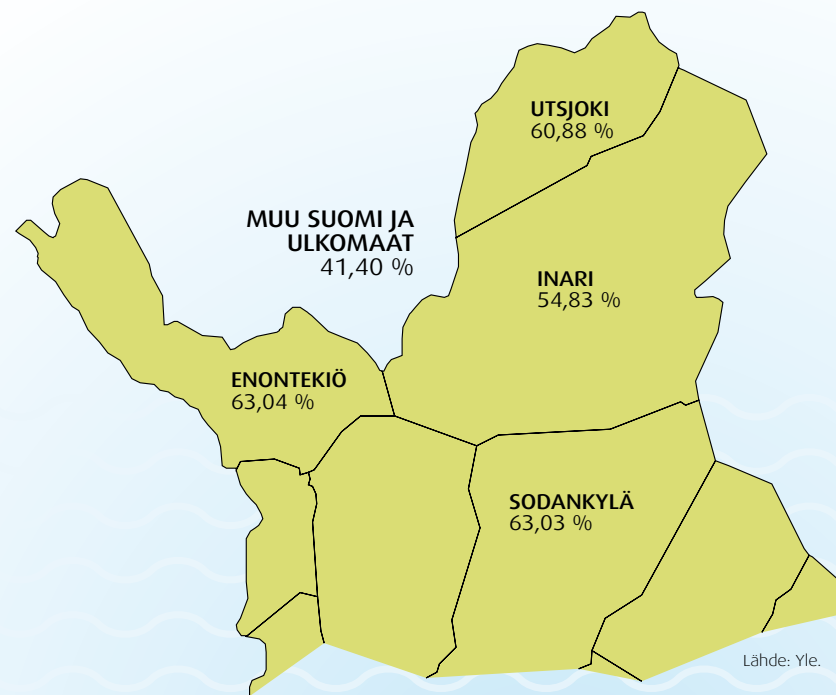
ESPOON kaupunki on laatinut ohjeen "Arvostava vuorovaikutus ja luottamushenkilöiden häirintätapausten käsitteleminen luottamustoimielimissä". Toimintatapa tukee Espoo-tarinaa, kannustaa kaupunkilaisia osallistumaan, asettumaan vaaleissa ehdolle ja vaikuttamaan.

– Ohjetta käsitellään muun muassa valtuustoryhmissä. Tällöin käydään keskustelua siitä, mitä turvallisemman tilan pelisäännöt voisivat olla luottamushenkilötyössä, kertoo Espoon kehittämisspäälikkö Kaarina Salonen.

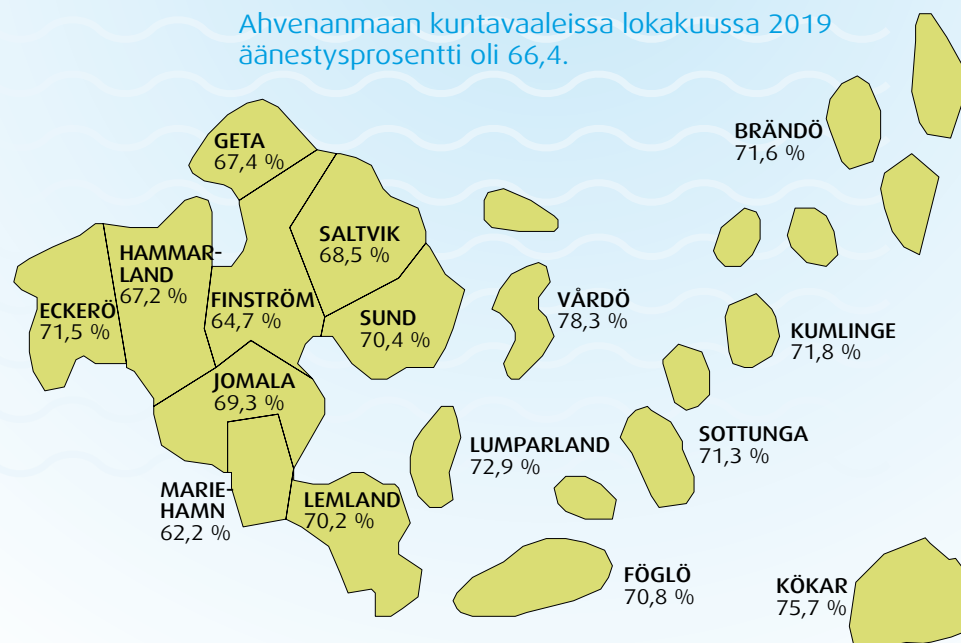
– Olennaisinta toimintatavassa on se, että arvostavan vuorovaikutuksen tapaa pidetään keskusteluissa yllä ja vahvistetaan toimintakulttuuria, joka luo mahdollisuuksia monenlaisille luottamushenkilöille.

Toukokuussa 2019 avattu Häiritsevä palaute-sivusto (www.hairitsevapalaute.fi) tarjoaa perustietoa ja neuvoja epäasiallista palautetta tai vihapuhetta kohdanneelle asiantuntijalle ja hänen esimiehelleen ja työyhteisölleen.

Kunnan eettisiä pelisääntöjä ovat tehneet esimerkiksi Teuva, Lempäälä, Oulu, Espoo, Tampere, Juva ja Jämsä.

Saamelaiskäräjävaaleissa syyskuussa 2019 äänestysprosentti oli 41,4.

Ahvenanmaan kuntavaaleissa lokakuussa 2019 äänestysprosentti oli 66,4.

Lähde: Ålands statistik- och utredningsbyrå/
11.11.2019

VAALIVUOSI JA KOHTI SEURAAVAA

SEURAAVAT valtiolliset vaalit pidetään vuonna 2021 – kuntavaalipäivä on 18.4.2021. Nykyiset valtuustot ovat puolimatassa, ja nyt on hyvä aika tehdä mallikasta valtuustotyötä ja houkuttella mukaan hyviä uusiakin ehdokkaita.

Myös vuonna 2019 pidettiin paikallisvaalit – Ahvenanmaalla ja Saamenmaalla.

Ahvenanmaalla valittiin 16 kunnan valtuustot sekä maapäiväedustajat. Äänestysprosentti Ahvenanmaan kuntavaaleissa oli 66,4.

Saamelaiskäräjille valittiin 21 jäsentä, vähintään kolme edustajaa jokaisesta saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Äänestämässä kävi 2853 saamelaista eli 48,6 prosenttia äänioikeutetuista.

• Lisää vaalitietoa: www.kuntaliitto.fi/demokratia-ja-osallisuus/vaalit

• Kuntaliiton tutkimuspäällikkö Marianne Pekola-Sjöblom kirjoittaa Ahvenanmaan ja Saamelaiskäräjien vaaleista #kuntamatkalla-kirjoitussarjassa: www.kuntaliitto.fi/kuntamatkalla.

Kuva: Jani Seppälä

Vuoden valtuutettu 2019 Hilkka Kemppi on saanut kertoa hyviä havaintojaan valtuustotyöstä muun muassa demokratiapäivän seminaarissa.

VUODEN VALTUUTETTU VALITAAN TAAS 2020

KUNNANVALTUUTETTUJEN työn arvostusta ja kehittämistä korostava Vuoden valtuutettu -kilpailu käynnistyy toisen kerran vuoden 2020 alkupuolella. Valtuustot, henkilöstö, kuntalaiset, sidosryhmät voivat ehdottaa esimerkillistä valtuutettua palkittavaksi yhteistyö- ja uudistamistaitojen perusteella.

Ensimmäiseen Vuoden valtuutettu -kisaan ilmoitettiin 46 valtuutettua 35 kunnasta. Voittajan valitsee asiantuntijaraati, jossa on sekä kunta-alan asiantuntijoita että kuntalaisten edustajia.

Vuoden valtuutettu – arvostusta luottamustyölle

ENSIMMÄINEN vuoden valtuutetuksi nimetty luottamushenkilö, Asikkalan kunnanvaltuuston puheenjohtaja **Hilkka Kemppi** näkee valtuutetun roolin yhteisen tarinan luomisena.

– Valtuutetun työ on kuntalaisten kuuntelemista, suunnan määrittelemistä, asioiden priorisointia ja luottamuksellista yhteistyötä viranhaltijoiden kanssa, Hilkka Kemppi sanoo.

Yhteistyö on vahvasti esillä niin Hilkka Kempin puheessa ja toiminnassa kuin myös Vuoden valtuutettu -kilpailun kriteereissä. Palkinto annetaan vuoden valtuutetun myötä koko valtuustolle: Kuntasäätiön apuraha valtuustotyön kehittämiseen ja yhteiseen työskentelyyn.

– Kuntapäätöksien tekeminen ei ole vallanjakoa vaan yhteistä oivaltamista ja rakentamista. Yhdessä tekeminen ja onnistuminen on

tärkeää ja antoisaa. Lopputuloksen näkee vaikkapa siitä, käteelläkö vai halataanko kesätaun jälkeen, Kemppi kuvailee.

Hilkka Kempin valinnassa korostettiin yhteistyökykyä ja uusien toimintatapojen viritämistä. Hän on ollut aktiivinen sekä kuntalaisten osallistumisen kehittämisessä että kunnan elinvoiman ja maakunnallisen yhteistyön edistämässä.

– Yksi tärkeä tehtävä on jatkuvasti pitää positiivista virettä yllä kuntapäätöksissä. asiat sujuvat aina paremmin myönteisessä hengessä ja politiikka houkuttelee uusia ihmisiä. Empatiaa, rehellisyyttä, kuuntelemista ja silmiin katsomista tarvitaan valtuustosalissa, Kemppi uskoo.

TUUSULAN MALLI:

Osallisuus on elinvoimaa

TUUSULASSA osallisuudella ja yhdessä tekemisellä on ollut aiempaa vahvempi paikka pormestarimalliin siirryttyä. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena oli kunnan ja kuntalaisen vuorovaikutuksen lisääminen ja tahtotila tehdä uutta Tuusulaa yhdessä kaikkien tuusulalaisten kanssa.

Osallisuuden edellytyksiä on parannettu muun muassa luomalla Tuusulalle oma osallisuusmalli ja resursoimalla osallisuustyötä. Olemme ottaneet käyttöön osallistuvan budjetoinnin sekä kaikille avoimet alueelliset kehittämisverkostot tukemaan asukkaiden omaehtoista tekemistä. Kunnan kolmi-henkinen osallisuustiimi mahdollistaa asukaslähtöistä ja verkostomaista toimintaa ja vastaa osallisuustyön kehittämisestä. Vaikuttava osallisuustyö edellyttää aktiivista ja monikanavaista viestintää.

Tuusulan osallisuusmalli luotiin tukemaan kunnan työntekijöitä osallisuustyössä. Mallin tarkoituksena on kertoa mitä osallisuustyöllä tavoitellaan, luoda yhteistä ymmärrystä osallisuuden tavoitteista ja menetelmistä kunnassa, kartoittaa yhteisiä työkaluja osallisuuden toteuttamiseksi sekä luoda kannustavia lähtökohtia asiakaslähtöisyyden ja osallisuuden vahvistamiseksi kunnan toiminnassa. Tuusulan osallisuusmalli läpäisee koko kuntaorganisaation.

Osallistuva budjetointi vahvistaa asukkaiden osallisuutta ja hyvinvointia ja lisää kunnan elinvoimaa. Käytössä on vuosittain 100 000 euroa (eli noin 2,5 euroa/asukas) asukkaiden ideoimille, yhteiskehittämille ja päättämille ehdotuksille. Kunnassa on käytössä sähköinen osallistumislusta, joka mahdollistaa avoimen ja läpinäkyvän prosessin. Lisäksi jalkautetaan asukkaiden pariin kaikissa vaiheissa. •

Kuva: Tuusulan kunta

Vinkkejä Tuusulasta:

- Yhteinen tahtotila sekä luottamushenkilöiden ja kunnan ylimmän johdon sitoutuminen
- Osallisuuden edistäminen kuuluu kaikille ja edellyttää uusia toimintatapoja
- Osallisuustyö on nivottava osaksi toimintaa ja valmisteluprosesseja
- Osallisuustyö on kumppanuutta
- Henkilöstön osallisuusosaamista on kasvatettava
- Viestintään on panostettava
- Monia muotoja osallistumiseen

KUNTALAINEN OSALLISTUU VAALEISSA, KYSELYISSÄ JA KESKUSTELUISSA

KUNTALAISTEN osallistumisen muodot ovat monipuolistuneet, mutta vanhat ja varmat keinot ovat yhä voimissaan. Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet sekä yhdistysten ja järjestöjen kuuleminen ja yhteiskehittäminen ovat suosittuja niin pienissä kuin suurissa kunnissa.

Kuntalaisten suosituimmat osallistumistavat ovat kunnan tekemään asiakas- tai käyttäjäkyselyyn vastaaminen sekä yhdistysten tai järjestöjen toimintaan osallistuminen.

Tärkeimpänä vaikuttamiskeinona pidetään edelleen vaaleissa äänestämistä. Kuntalaisen mielestä vuorovaikutusta sisältävät osallistumistavat ovat vaikuttavimpia.

Kuntalaisaloitteet ovat edelleen vähän käytetty vaikuttamisen muoto. Kunnissa tehtiin vuonna 2017 keskimäärin seitsemän aloitetta.

Kuntalaisaloitteista noin 42 prosenttia eli alle puolet johti vuosina 2013-2017 ehdotuksen toteuttamiseen tai edistämiseen.

Uusia osallistumisen muotoja ovat muiden muassa osallistuva budjetointi, kumppanuuspöydät, verkkovaltuusto ja palvelumuotoilu. Eniten erilaisia osallistumisen tapoja tarjoavat Kuntaliiton selvityksen mukaan Espoo ja Tuusula. •

- Osallistumisen mahdollisuuksia ja eri keinojen käyttöä tarkastellaan Uutta kunnista -sarjan raportissa Osallistaako kunta, osallistuuko kuntalainen? Sen voi ladata Kuntaliiton verkkokaupasta: www.kuntaliitto.fi/verkkokauppa

SIRKKA-LIISA PIIPPONEN
Erityisasiantuntija
Suomen Kuntaliitto

Kuva: Anna Groth

TUIJA MUSTAJÄRVI, osallisuus- ja yhteisöpalvelujen suunnittelija, Vantaan kaupunki

Vantaa kerää faktaa ja kysyy kokemuksia

VANTAA on pyrkinyt aktiivisesti kehittämään osallisuuden arviointia ja mittaamista sekä sisäisesti että yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Yksi osallisuuden kaupunkitasoisen mittaamisen perushaasteista on, että osallisuus ei käsitteenä ole lainkaan yksiselitteinen ja kaupungin eri palveluissa osallisuuden edistämistä toteutetaan hyvin eri tavoin.

On myös vaikea osoittaa suoraan, mikä lopulta on tarjottujen osallistumismahdollisuuksien vaikutus laajempiin tavoitteisiin, kuten asukkaiden hyvinvoinnin lisääntymiseen tai kunnan legitimitettiin vahvistamiseen.

Vantaan kuluvan valtuustokauden yksi strategisista tavoitteista on, että asukkaiden mahdollisuudet osallistua aktiivisesti kaupungin ja oman asuinalueen kehittämiseen lisääntyvät. Tavoitteelle on asetettu strategiset mittarit, jotka ovat pohjana osallisuuden kaupunkitasoiselle arvioinnille valtakunnallisten määräaikaikyselyiden ja muiden selvitysten tuloksia unohtamatta.

Vantaa kerää sisäisenä raportointina tietoa asukkaille tarjottujen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien, uusien mahdollisuuksien ja osallistujien määrästä. Asukkaiden äänestysaktiivisuuden kehitystä kuntavaaleissa seurataan.

Kuntalaisille suunnatuilla kyselyillä kerätään tietoa asukkaiden tyytyväisyydestä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiinsa. Tätä on kysytty asukasbarometrin yhteydessä, ja suunnitteilla on erillinen osallisuuskysely. •

OSALLISUUDEN MITTARIT: KILOJA VAI METREJÄ?

OSALLISUUDEN arviointiin ja mittaamiseen on saatavilla kuntakohtaista vertailutietoa. Kuntaliitto ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) keräävät säännöllisesti tietoa, miten kunnat edistävät kuntalaisten ja palveluiden käyttäjien mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.

Osallisuusmittareita on saatavilla yleismittareiden lisäksi palvelukohtaisesti perusterveydenhuollosta, peruskoulusta, lukiokoulutuksesta, kulttuurista ja liikunnasta. Nämä mittaavat pääsääntöisesti osallisuutta siten, onko jotakin tehty (Kyllä) tai ei ole tehty (Ei). Esimerkiksi onko kunta järjestänyt keskustelutilaisuuden tai tehnyt asiakas-/käyttäjäkyselyn.

Tiedot ovat maksuttomasti ja vapaasti saatavilla. Kunnat voivat hyödyntää tietoa esimerkiksi talous- ja toimintasuunnitelman laadinnassa. •

• Lisätietoja: www.kuntaliitto.fi/demokratia → Osallisuuden arviointi ja mittaaminen

KUNTALIITON ja THL:n keräämien tietojen lisäksi kunta voi kerätä omia, osallisuustyön vaikuttavuuden arviointia täydentäviä mittareita. Niillä selvitetään, saavutetaanko osallisuustyöllä sille asetetut tavoitteet ja mitä vaikutuksia sillä on kunnan toimintaan, kuntalaisille, kunnassa tilapäisesti asuville ja palvelun käyttäjille. •

• Kuntien käyttämiin mittareihin voi tutustua Kuntademokratiaverkoston Innokylän työtilassa. www.innokyla.fi

Uusi Vantaa -asukasraadintapaamisessa käsiteltiin kaupungin organisaatiouudistusta.

Mitä odotatte USOsta?

Kokkolassa on nostettu kuntalaisten osallistaminen keskiöön erityisesti kaupunkiympäristön toiminnassa. Kaikille kuntalaisille avoimessa ja maksuttomassa sipulikukien istutuspäivässä oli mukana kaupungin yksiköitä, järjestöjä sekä kaupunkilaisia.

KOKKOLA on ollut USO-verkosto-hankkeessa mukana jo alusta alkaen ja kokemukset aikaisempien vuosien verkostotoiminnasta ovat olleet positiivisia. Käynnissä olevan USO-kauden teemat vastasivat hyvin uuden kaupunkistrategian tavoitteita, joten verkoston toimintaan kannatti lähteä jälleen mukaan.

Kokkolan kaupunkistrategian keskiössä ovat mm. asukaslähtöisyyden kehittäminen, uudistuminen, kaupungin elinvoimaisuus sekä yhteistyö. Odotamme näiden teemojen kehittelyä ja keskusteluja yhteisissä tapaamisissa. •

PIIA ISOSAARI, strategiapäällikkö, Kokkolan kaupunki

Tornio uudistaa ja jalkauttaa brändiä. Uutta brändiä tekevät kaikki torniolaiset: miltä Tornio näyttää, tuntuu ja kuulostaa. Brändin jalkautusta edistetään muun muassa USO-töypajassa.

MEIDÄNTORNIO.FI

TORNIO on mukana nyt toisella USO-kaudellaan. Kaupunki on täysimittaisesti hyödyntänyt hanketta omista kehittämisteemoistaan. USO-lähipäivissä on työstyetty muun muassa omistajapolitiikkaa konsernijaoston kanssa, tehty kaupunkistrategiaa valtuustoseminaarissa, purettu kaupungin tilinpäätöstä palvelualueittain kanssa atomeiksi ja koulutettu esimiehiä asiakaslähtöisyyteen.

Seuraavana Torniossa ovat esillä brändin jalkauttaminen ja osallisuussuunnitelman laatiminen. Verkostotapaamiset muiden kehittäjäkuntien kanssa ovat USOn parasta antia, ja on hieno päästä kertomaan niissä myös omista onnistumisista. •

TIMO NOUSIAINEN, kaupunginjohtaja, Tornion kaupunki

Jo 60 kuntaa on hypännyt uuden sukupolven organisaation saappaisiin **USO5 KEHITTÄÄ JOHTAMISTA**

UUSINTA tietoa, tulevaisuuteen katsovia kehittämisaloitteita, tukea johtamisen haasteisiin. Meillä tehdään maailman parasta paikallishallintoa, ja edelläkävijäkuntien joukko kasvaa.

Vauhdikkaat mainoslauseet eivät lopu, mutta niillä on katetta USO-verkostossa. Uuden sukupolven organisaatioita on kehitetty jo yli 60 kunnassa, ja uusi USO5-ryhmä on taas vauhdissa.

– Kahden vuoden projektissa on nyt mukana 30 kuntaa, jotka paneutuvat eri tavoin omiin ja yleisiin tulevaisuuden haasteisiin. Lähtötilanteen analyysit ovat olleet toiveikkaita, mutta rehellisiä: näillä kunnilla on paljon yllpeiden aiheita, mutta myös kehittämis-kohteiden lista on painava, sanoo kehityspäällikkö **Jarkko Majava** Kuntaliitosta.

Kuntaliitto ja FCG Konsultointi Oy jatkavat USO-verkoston konsultointia kuntakohtaisesti ja yhteisillä tapahtumilla. USO on erityisesti vertaisoppimis- ja tukiverkosto, jossa tutkimustieto ja kokemukset kohtaavat paikallisen kehittämistyön.

Kahdeksan vuoden aikana organisaatioiden ja johtamisen kehittämisestä on tehty jo 60 kunnalle ympäri Suomea. USO-verkoston toimijoina ja kohderyhmänä ovat kuntien poliittinen ja ammatillinen johto sekä kuntien tarpeiden mukaan myös muut sidosryhmät.

Uuden USO-projektin lähtötilannekeskusteluissa nousivat kehittämiskohteina esille hyvin usein talouskysymykset ja elinvoiman kehittäminen, mutta myös konkreettisia välineitä kuntalaisten osallistumiseen, henkilöstöjohtamiseen ja valtuustotyöskentelyyn toivottiin.

Tyypillisesti USO-työskentelyyn liittyy organisaation ja konsernin rakenteiden tarkastelu, tiedolla johtaminen, ennakointi ja skenaariotyö, strategian arviointi ja pitkän aikavälin suunnittelu. Näitä kehittämiskohteita käydään läpi yhteisissä verkostotilaisuuksissa, kuntakohtaisissa työpajoissa ja kehittämiskeskusteluissa.

Paluu perusasioihin

Kuntien erilaisista tavoitteista ja teemoista huolimatta kehittämisessä usein lopulta palataan perusasioiden ääreen. Kyse on johtamisesta: miten luottamusta saadaan rakennettua koko kuntayhteisössä ja miten yhteistyö luottamushenkilö- ja viranhaltijajohdon kesken toimii. Mihin suuntaan kunnan halutaan kehittyvän ja miten johto viitoittaa tien tulevaisuuteen – tätä pohdiskelee Jarkko Majava #kuntamatkalla-kirjoitussarjassa. •

JARKKO MAJAVA
Kehityspäällikkö
Suomen Kuntaliitto
@JarkkoMajava

• USO-verkostoprojekti:
www.kuntaliitto.fi/USO

• Kirjoitus on julkaistu kokonaisuudessaan
#kuntamatkalla-sivuilla:
www.kuntaliitto.fi/kuntamatkalla

UUDEN SUKUPOLVEN ORGANISAATIOT • Teemat 2019–2020

Ennakoiva ja tiedolla johdettu kunta

- Ennakointi osana elävää kuntastrategiaa
- Poikkihallinnollisuus: silloista silloille
- Muutosten hallittu johtaminen

Resurssiälykäs kunta

- Kestävä kuntakonsernien talous ja omistajapolitiikka
- Tuloksellinen ja tuottavasti toimiva kuntaorganisaatio
- Sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kunta

Kukoistava kunta

- Aktiivinen vuoropuhelu kuntayhteisössä
- Asiakaslähtöinen toimintakulttuuri
- Juureva ja näyttävä mielikuvajohtaminen

Tampereen yliopisto toteuttaa yhdessä Oxfordin yliopiston kanssa merkityksellinen kaupunki-hanketta. Mukana Suomesta ovat Kuntaliitto, Vantaa, Pori, Tampere, Oulu, Helsinki ja Turku.

KUNTA VOI LISÄTÄ MERKITYKSELLISYYTTÄ PALVELUILLAAN

ASIAKKAAN kohtaaminen julkisissa palveluissa on kehittynyt jo paljon kymmenen viime vuoden aikana. Vuorovaikutus on lisääntynyt ja palveluhenkilöstö ajattelee asiakasta yhä harvemmin kohteena, jonka on toteltava annettuja neuvoja.

Seuraava askel julkisten palveluiden kehittämisessä on ymmärtää paremmin palveluiden merkityksellisyys asiakkaan kannalta.

Merkityksellisyys syntyy yksittäisistä hetkistä

Merkityksellisyys tarkoittaa, että pidämme jotakin asiaa tärkeänä ja arvokkaana. Merkityksellisyiden kautta hahmotamme elämämme mielekkyyden. Merkityksellinen elämä on jokaiselle erilainen.

Merkityksellisyys liittyy usein yksittäisiin hetkiin ja tilanteisiin. Koemme esimerkiksi arvokkaina yksittäiset kohtaamiset tilanteissa, joissa meitä on kohdeltu kunnioittavasti.

Julkisissa palveluissa on syytä selvittää, miten palvelut parhaiten edistävät asiakkaiden merkityksellisyiden kokemusta. Palvelutyötä tekevien on kuunneltava ja ymmärrettävä, mitkä asiat ovat asiakkaalle merkityksellisiä. Keskeistä on luottamus palvelutyöntekijän ja asiakkaan välillä.

Merkityksellisyys antaa oikeutuksen palvelulle

Pitkälle vietyinä kuntien palvelut organisoidaan niin, että edistetään yksilöllisyyttä ja merkityksellisyiden kokemista. Merkitykselliset palvelut lähtevät aina asiakkaista.

Merkityksellisyyttä tarvitaan, koska palveluiden arvo realisoituu vasta silloin, kun niitä käytetään. Jos palveluiden merkityksellisyys on asiakkaille vähäinen, niitä ei juuri hyödynnetä. Julkiset palvelut ovat oikeutettuja ja tehokkaita, jos ne edistävät merkityksellisyyttä.

Asiakkaat muovaavat palveluja

Julkisten palveluiden tulee organisoitua yhä enemmän itseohjautuvasti ja alhaalta ylöspäin. Lainsäädäntö ja erilaiset tavoitteet asettavat toki raameja palveluille, mutta sisältö syntyy asiakkaiden tarpeista.

Palveluiden käyttäjille voivat olla tärkeitä joskus hyvinkin pienet asiat, esimerkiksi terveyskeskuksen aukioloajat; palvelujen helppo tavoitettavuus saattaa olla keskeistä, jotta ne koetaan merkityksellisiksi. Monille asiakkaille voi riittää mahdollisimman helppo digitaalinen palvelu. Julkisissa palveluissa onkin opittava kunnioittamaan niin suuria kuin pieniä palveluiden käyttäjille merkityksellisiä asioita.

Työn mielekkyys lisääntyy

Useimmiten koemme merkityksellisenä sen, kun voimme auttaa toisiamme. Merkityksellisyys voi parantaa oikein toteutettuna myös työntekijäkokemusta ja lisätä työn mielekkyyttä.

Merkityksellisyys ei ole ihmelääke, jos esimerkiksi työntekijäpula vaikeuttaa palvelua. Merkityksellisyys voi kuitenkin auttaa kohdentamaan niukkoja resursseja. •

JARI STENVALL, professori, Tampereen yliopisto

Tutkijaryhmä:

PÄIVIKKI KUOPPAKANGAS, tutkija, Tampereen yliopisto

ANTTI TALONEN, tutkija, Tampereen yliopisto

ILPO LAITINEN, dosentti, Stara

Pori kehittää merkityksellisyyttä

PÖYDÄLLE NOSTETTIIN LIIKUNNAN EDISTÄMINEN, ESIMIESTYÖ JA YHTEISKEHITTÄMINEN

PORIN kaupungin työntekijöillä on yhteinen ymmärrys osallisuus- ja vuorovaikutusmallin keskeisistä piirteistä, mutta mallin näkemistä käytännön toiminnassa pitää kehittää. Tämä käy ilmi Merkityksellinen kaupunki -tutkimuksesta. Tutkimuksen pohjalta Pori panosti aidon vaikuttavuuden ja merkityksellisyiden kokemuksen aikaansaamiseen.

– Kasvatamme henkilöstön valmentamisella tietoisuutta siitä, että yhtenäistä Pori-kuvaa ja vuorovaikutusta tulee vahvistaa kaikessa kaupungin tekemisessä ja kohtaamisissa, viestintäyksikön päällikkö Salla Rajala sanoo.

Osallistamisen kuuluu olla automaattinen osa kaupungin sisäisiä prosesseja eli tapa ajatella ja toimia.

– Tampereen yliopiston asiantuntijoiden kanssa liitimme merkityksellisyiden työn arvostukseen, jossa keskeisessä roolissa ovat esimiehet ja palveluiden käyttäjät eli

asukkaat. Teemoiksi hahmottuivat merkityksellisyys, arvostus, esimiestyö, yhteiskehittäminen ja osallisuus, Rajala kuvaa.

Moniammatillisuudesta vaikuttavuutta

Yhdelle runsaan 20 työntekijän ryhmälle järjestettiin keväällä 2019 pilottikoulutus. Teemat löytyivät ajankohtaisesta kehityskohteesta, Itä-Porin alueen asukkaiden ja Porin kaupungin työntekijöiden liikkumisen edistämisestä.

– Kolmiosaiseen koulutukseen kutsuttiin työntekijöitä eri puolilta organisaatiota. Aluksi perehdyttiin teemoihin ja suunniteltiin liikkumisen edistämistä osallisuusmallin avulla, osallisuusagentti Elli-Mari Sulonen kertoo.

Suunnittelun tuloksena syntyivät osallistavat työpajat seuraavalle tapaamiskerralle: yksi kaupungin tyhy-yhteyshen-

kilöille ja toinen Itä-Porin alueen toimijoille.

– Kaupungin henkilöstön lisäksi Itä-Porin työpajaan kutsuttiin alueen järjestöjä ja muita toimijoita.

Viimeisellä koulutuskerralla pohdittiin johtamista ja koulutuksen aikana opittuja asioita.

Uuden alku

Uudenlainen koulutus- ja työskentelytapa, joka toi yhteen eri alojen osajia, keräsi kiitosta.

Koulutuksessa tuore tyhy-ryhmä sai osallistavan ja merkityksellisen alun toiminnalleen. Itä-Porin työpajassa luotiin moniammatillinen verkosto kaupungin ja muiden toimijoiden edustajista.

– Kokeilun tuloksena aiomme luoda moniammatilliset tiimit kaikille kaupungin palvelualueille, Sulonen kertoo.

Kirjurinluodon ulkoilijat nauttivat Porin kaupungin merkityksellisestä ympäristö- ja liikuntapalvelusta.

Palautetta pilotista:

”Meidän on turha tehdä mitään millä ei ole merkitystä; merkittävyys syntyy siitä, että tehdään kehitystyötä yhdessä.”

”Kohtaamiset ovat merkityksellisiä työn tekemisessä yleisesti, mutta myös asukkaiden kanssa tapahtuvassa vuorovaikutuksessa.”

Pilotin tavoitteena oli saada positiivisia tuloksia paitsi liikunnan edistämisestä, myös osallisuudesta, työn merkityksellisyydestä ja työn muutoksesta.

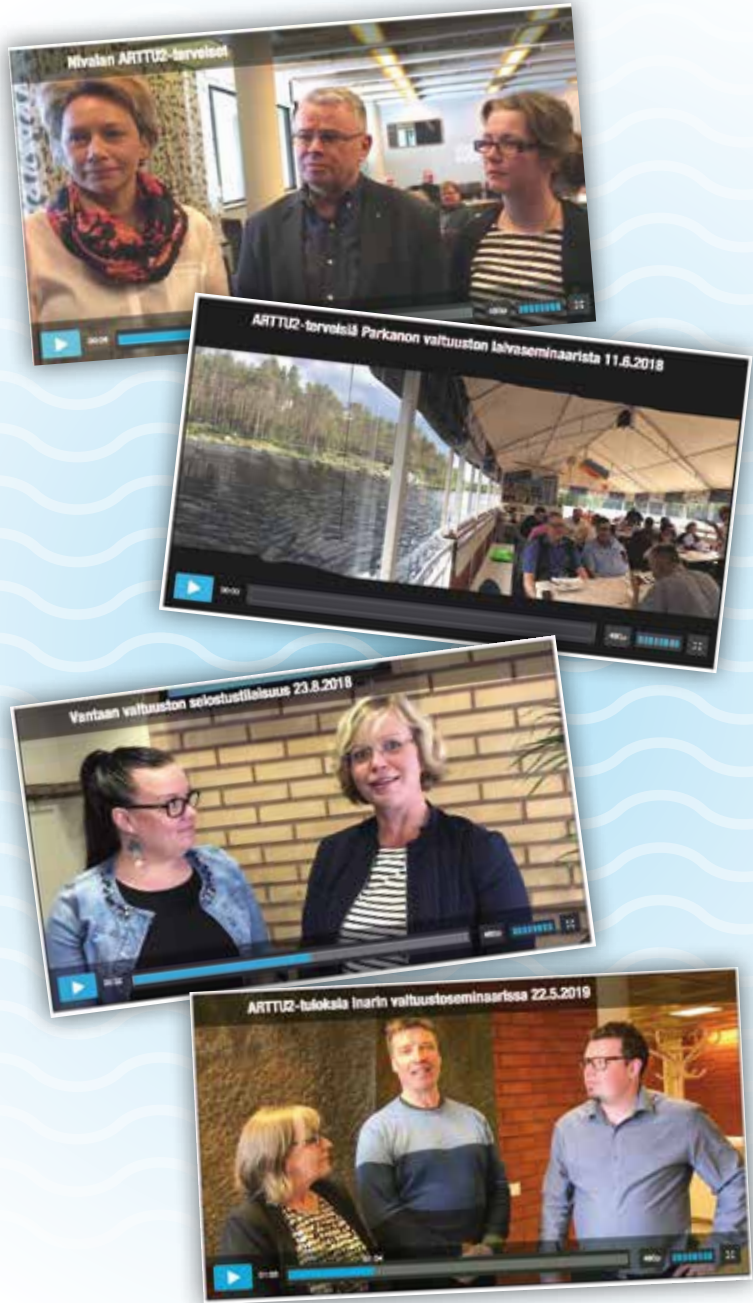
– Halusimme kasvattaa osallistujien valmiuksia ja ammattiympäystä sekä levittää osaamista koko organisaatioon samalla kasvattaen hyvinvointia. Hyvinvoivat työntekijät tuottavat parempia palveluja, Rajala sanoo.

Koulutukselle ja toimialarajat ylittävälle tekemiselle oli tilausta.

– Vain yhdessä voimme luoda asukkaalle merkityksellisiä palveluita. Saatu palaute ja kouluttajien kokemukset kertoivat samaa viestiä: onnistuimme, Sulonen hymyilee. •

ARTTU2-TIETOA SULATELLAAN

Kohti uutta tutkimuskautta

Kuntakohtaisista palautetilaisuuksista on koottu tunnelmia videoille. Videot löytyvät:

LÄHES 40 tutkimusraporttia. Vertailutietoja eri kokoisten kuntien asukkaiden ja päättäjien näkemyksistä. Seminaareja, työpajoja, keskusteluja, medianäkyvyyttä. Kahdeksan tutkittua johtopäätöstä maakunta- ja sote-uudistuksesta. Faktaa tulevaisuuden kunnan rakentamiseen.

Tätä kaikkea oli 40 erilaisen kunnan ARTTU2-tutkimusohjelma 2014–2018. Tuloksista riittää ammennettavaa pitkäksi aikaa.

Pitkän ajan seurantaa

Taustalla ovat myös Kuntaliiton aiempien tutkimusohjelmien tulokset. Kuntalais- ja päättäjäkyselyt antavat seurantatietoa kuntapalvelujen ja kokemusten kehittymisestä muutaman vuoden välein vuodesta 1996 lähtien. Kuntakonkarit muistavat KuntaSuomi-ohjelman vuosilta 1995–2004 ja sen jälkeiset tutkimusohjelmat.

Uusi tutkimusohjelma käyntiin

Kuntaliitto jatkaa ja kehittää tutkimustoimintaansa. Uusi tutkimusohjelma suuntaa 2020-luvulle ja tulee sisältämään sekä edellisiä ohjelmia tuttua, mutta myös uutta. Tärkeä osa on kuntalaiskyselyillä: Mitä asukkaamme, veronmaksajamme ja asiakkaamme toivovat ja odottavat kunnalta? Millaiset kokemukset heillä on palveluista ja päätöksenteosta? Myös päättäjien näkemyksiä kartoitetaan jatkossakin valtuustokausittain. Kunnan oman kehittämisen ohella tutkimukset antavat faktaa ja eväitä kuntien edunvalvontaan ja valtakunnalliseen päätöksentekoon.

Kunnat vahvasti mukana

ARTTU2, kuten aiemmatkin tutkimusohjelmat, on tukeutunut vahvasti tutkimuskuntien panokseen. Tuloksia on nyt tarkasteltu ja viety strategiatyöhön ja arkitöihin. Tutkimuskunnissa on pidetty kuntakohtaisia palautetilaisuuksia. Näistä on koottu tunnelmat videoille, jotka löytyvät ARTTU2-tutkimusohjelman sivuilta ja avautuvat suoraan älypuhelimien oheisella QR-koodilla. Mukavia ja hyödyllisiä hetkiä #kuntamatkalla!•

MARIANNE PEKOLA-SJÖBLOM
Tutkimuspäällikkö
Suomen Kuntaliitto
@M_PekolaSjoblom

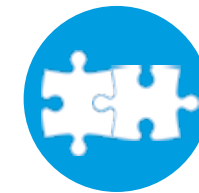
- ARTTU2-tutkimusohjelma: www.kuntaliitto.fi/arttu2
- ARTTU2-julkaisut: www.kuntaliitto.fi/julkaisut

Hallitusten suurten uudistusten seitsemän tärkeää teemaa ja ARTTU2-ohjelman keskeiset havainnot

Aikataulu

Neljän vuoden hallituskausi asettaa omat rajoituksensa uudistusten koolle ja vaikeusasteelle.

Tavoitteet ja keinot

Uudistusten tavoitteet ja uudistusten keinot tulee olla toistensa kanssa yhteensopivia.

Perustuslaki

Perustuslaki on keskeisessä roolissa kaikissa suurissa rakenteellisissa uudistuksissa.

Osallistaminen

Laaja osallistaminen ja luottamuksellinen ilmapiiri ovat uudistusten etenemisen tärkeitä edellytyksiä.

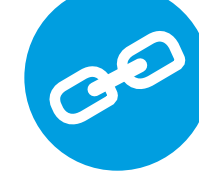
Arvioinnit

Etukäteiset, reaaliaikaiset ja jälkikäteiset arvioinnit auttavat oleellisesti uudistusten valmistelua ja toimeenpanoa.

Toimeenpano

Uudistuksen hyvä toimeenpano on tärkeä työvaihe, mutta se ei yksinään riitä, jos valmistelu epäonnistuu.

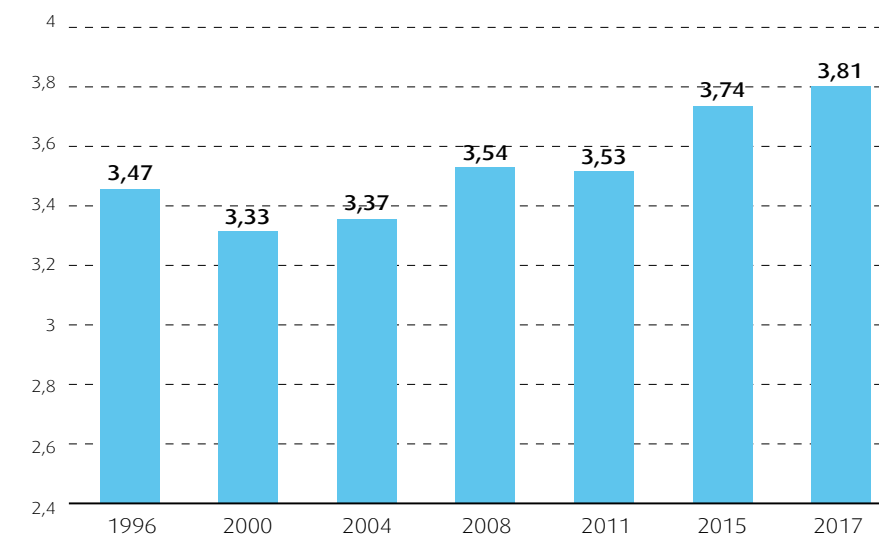

Jatkuvuus

Uudistuksille tulee rakentaa yhdistävä ”silta” seuraaville hallituskausille.

Kuntalaisten yleinen tyytyväisyys kunnan palveluihin.

Asteikko 1–5, mitä suurempi arvo, sitä positiivisempi arvio. N = 10 746–13 936

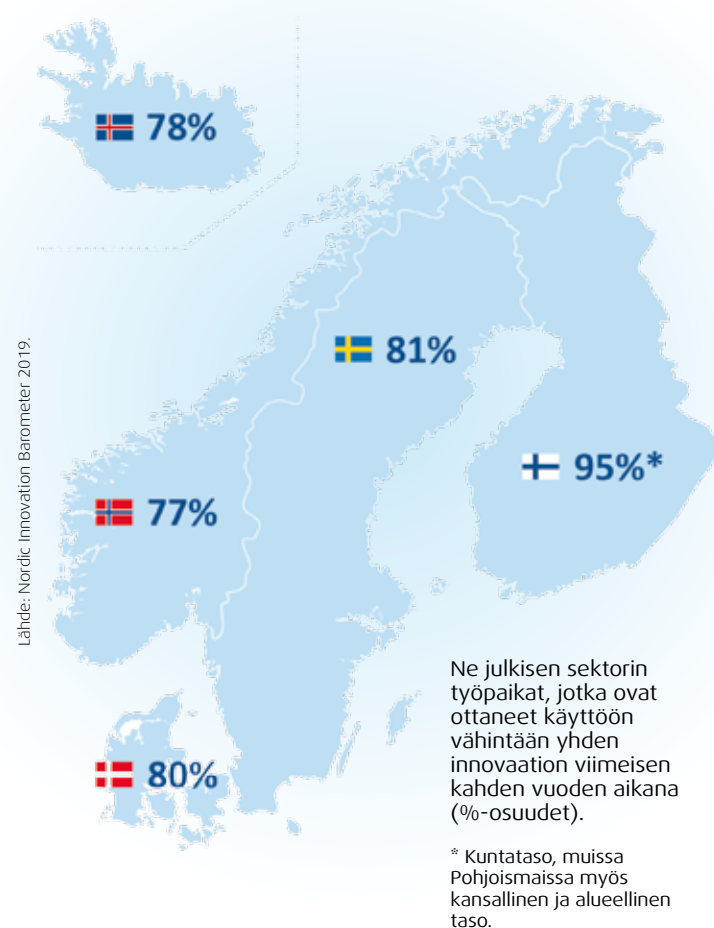

Kuntapulssi antaa pikatietoa

KUNTAPULSSI on Kuntaliiton syksyllä 2017 lanseeraama kyselyformaatti, jolla Kuntaliitto kartoittaa jäsen- ja asiakaskuntien näkemyksiä ajankohtaisista asioista tai lainsäädäntöhankkeista entistä nopeammin edunvalvonnan ja palvelujen kehittämisen tueksi. Kuntapulssi tuo kuntakentän tunnot myös julkiseen keskusteluun. Muutaman napakan kysymyksen sisältäviä kyselyjä on tähän mennessä tehty sote-uudistuksen valinnanvapaudesta, kuntien yritysstrategiasta, ikäihmisten palveluista ja viimeksi Rinteen hallituksen sote-linjauksista. •

- www.kuntaliitto.fi/kuntapulssi

Suomalaiset kunnat ovat innovatiivisuudessa pohjoismaisen vertailun kärkeä.

INNOVAATIOT ARVOSSAAN

Eivätkö kunnat muka uudistu?

JOPA 95 prosenttia kuntien innovaatiobarometriin vastanneista kunnista on ottanut vähintään yhden innovaation käyttöön kahden vuoden sisällä. Yleisimmin innovaatiot liittyvät kunnan toimintatapojen uudistamiseen. Palveluinnovaatioita on toteutettu eniten kuntien elinkeino- ja teknisessä toimessa, viestintäinnovaatioita taas erikokoisten kuntien yleishallinnossa.

Yli puolet kyselyyn vastanneiden kuntien innovaatioista on sovelluksia toisten kuntien ideoista, ja useimmat innovaatiot syntyvät yhteistyössä asukkaiden ja palvelujen käyttäjien kanssa. Eniten kuntien innovaatiotoimintaa edistävät kunnan omat työntekijät ja johto.

Kuntien ensimmäinen innovaatiobarometri tehtiin yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa. Suomen kunnat sijoittuvat vertailu-

Ensimmäinen Pohjoismaiden julkisen hallinnon innovaatiobarometri julkistettiin Stavangerissa Norjassa. Keskellä Kuntaliiton innovaatioasiantuntija Tuula Jäppinen.

lussa korkealle. Kysely kartoitti kuntien innovaatio- ja kokeilutoimintaa vuosina 2016–2018.

Ensimmäinen raportti on julkaistu Kuntaliiton Uutta kunnista -julkaisusarjassa, ja sitä seuraa kokeiluja käsittelevä raportti. Barometrikysely uusitaan jo vuonna 2020.

● Innovaatiobarometri 2018: www.kuntaliitto.fi/verkkokauppa

● Pohjoismainen julkisen hallinnon innovaatioreportti 2019 (englanniksi): www.innovationbarometer.org/nordic-publication/

Iloisia uutisia pienten lasten vanhemmille: Sairaanhoidaja Heidi Sauramo on valmiina kirjoittamaan sairaan lapsen hoitajantodistuksen videoyhteyden avulla.

HEIDI LEPPÄNEN, vs. hoitotyön johtaja, Nokian kaupunki

ARJEN INNOVAATIO NOKIALLA:

Videoyhteys avuksi, kun lapsi sairastuu

– **APUA.** Päiväkodista soitetaan, lapsi on alkanut oksentaa. Mistä saan nyt todistuksen työnantajalle sairaan lapsen hoidosta ja vielä tähän aikaan päivystä? Onko minun pakko lähteä terveyskeskukseen oksentavan lapsen kanssa?

Vastaamme tähän: Ei ole! Voimme hoitaa asian etävastaanotolla kotisohvaltanne käsin.

Valviran ja aluehallintoviraston antaman ohjeen mukaan todistus sairaan lapsen hoitoa tai hoidon järjestämistä varten voidaan antaa puhelimitse tehdyn arvion perusteella vain poikkeustapauksessa.

Nokian kaupunki tarjoaa mahdollisuuden videovälitteiseen sairaanhoitajan vastaanottoon silloin, kun perheessä on sairas lapsi ja huoltaja tarvitsee kirjallisen hoitajan antaman todistuksen lapsen sairaudesta työnantajalle.

Nokialla rohkea uudistuminen tarkoittaa aidosti palvelujen ennakkoluulotonta ja asiakaslähtöisyyteen perustuvaa kehittämistä. Innovaatio ei ole vain tekninen väline, vaan erityisesti muutos toimintatavoissa ja asenteissa.

VideoVisit-palvelu otettiin käyttöön vuoden 2018 lopulla. Videovälitteistä etävastaanottoa sairaan lapsen hoitajantodistusasioissa markkinoitiin kuntalaisille monella tavalla. Asiakkaat, jotka käyttävät palvelua ovat olleet tyytyväisiä siihen, että heidän ei ole tarvinnut lähteä matkustamaan terveyskeskukseen sairaan lapsen kanssa.

– Tämä on asiakaslähtöistä palvelua, josta saamme myönteistä palautetta ja jota haluamme kehittää edelleen, sanoo sairaanhoidaja **Heidi Sauramo**.

– Kaikki vaivat eivät vaadi hoitotoimenpiteitä ja näissä tilanteissa etävastaanotto voi korvata käynnin terveyskeskuksessa. Henkilökunta on myös mielissään palveluprosessin joustavuudesta.

Kotimaisen työvälineen avulla terveydenhoitopalveluita tuodaan asiakkaan kotisohvalle ajasta ja paikasta riippumatta. Kuntalaisia varten kaupungin verkkosivuille on laadittu ohjeet siitä, kuinka videoyhteyteen liitytään ja mitä palvelun käyttäminen vaatii. Käytettyään kerran etävastaanottopalvelua, asiakkaiden on helppo tulla videovälitteiseen tapaamiseen myös seuraavalla kerralla.

Rohkeiden uudistusten ja toimintamallien aika on nyt. Nokialla ollaan valmiita kohtaamaan huomisen haasteet jo tänään.

JARKKO HUOVINEN
Johtaja, alueet ja yhdyskunnat
Suomen Kuntaliitto
@jarkko_huovinen

KUNTA TUKEE YRITYSTEN INNOVAATIOITA

YRITYSTEN innovaatiotyön ja uudistumisen tukeminen on keskeinen osa kuntien elinvoimapolitiikkaa.

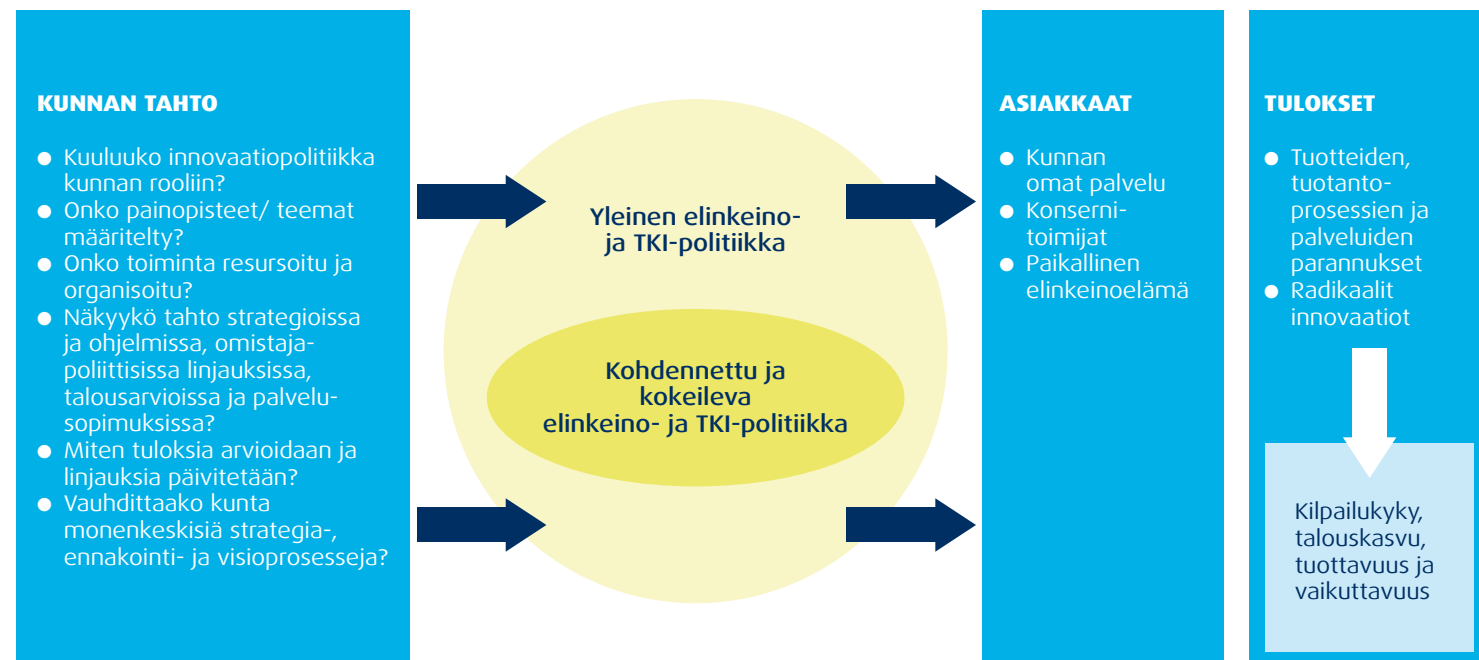
Kunnan roolina on kutoa eri tahojen yhteistyön verkostoa, käynnistää ja rahoittaa kehityshankkeita sekä investoida alueen vetovoimaisuuteen niin asumisen kuin yritystoiminnan sijaintipaikkana.

Kunnan palvelujen avaaminen yritysten tuotekehitystyön areenaksi on tehokas innovaatiopolitiikan instrumentti myös kaupunkikehityshankkeissa, kirjoittaa **Jarkko Huovinen** Kuntaliiton blogissa: www.kuntaliitto.fi/kuntamatkalla.fi •

Tuore julkaisu innovaatiotoiminnasta Kuntaliitto ja FCG kehittävät kuntien elinvoimaverkoston toimintaa. FCG:n tekemä selvitys pureutuu innovaatio-toimintaan Jyväskylän, Kuopion ja Vantaan näkökulmasta. Kunnat innovaatioita edistämässä -julkaisu on ladattavissa Kuntaliiton kirjakaupasta: www.kuntaliitto.fi/verkkokauppa

Kunnan innovaatiopolitiikka tukee sekä kuntakonsernin että yritysten uusiutumista ja sitä kautta kilpailukyyn vahvistumista.

Kuva Paula Nurmi

Vantaanjoki tulvi keväällä 2013. Graduprosessin työpajoissa etsittiin ratkaisuja ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ongelmiin.

JARI VIINANEN, ympäristötarkastaja, ilmastonmuutosasiat, Helsingin kaupunki

Helsinki sai ratkaisuja ilmastotoimiin

VUODEN 2017 parhaana kunta-alan opinnäytteenä palkittiin **Viliina Evokarin** pro gradu -tutkielma, joka käsitteli ilmastonmuutokseen sopeutumisen esteitä ja niiden ylittämistä. Helsingin kaupunki sai gradusta paljon konkreettisia heräitteitä ilmastotyöhön.

Viliina työskenteli tiiviisti kaupunkiorganisaation sisällä ja pystyi siten tutkimaan kaupungin toimintaa. Työn tulokset löytyivät sopeutumisen kanssa työskenteleville kaupungin työntekijöille järjestetyistä työpajoista. Niissä kaupungin asiantuntijat joutuvat itse pohtimaan ja hakemaan ratkaisuja ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ongelmiin.

Työ tuotti kaupungin käyttöön kuusi ratkaisua, joilla voidaan taklata samanaikaisesti useita ilmastonmuutokseen sopeutumisen esteitä: kustannushyötyanalyysit, koulutuksen ja tiedon lisääminen, konkreettiset esimerkit, yhteistyön lisääminen, selkeät toimintatavat ja vastuut sekä johdon tuki ja sitouttaminen. Tarttumalla näihin ratkaisumahdollisuuksiin Helsingin kaupungilla on mahdollisuus vaikuttaa kerralla kymmeniin tunnistettuihin sopeutumisen esteisiin. Ehdotuksia on sisällytetty sittemmin tehtyihin selvityksiin ja ohjelmiin.

Parhaiten on edetty sillojen poistamisessa. Helsingin kaupungille on saatu sopeutumis-asiantuntijan toimi, ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen tunnustetaan tärkeäksi. Kaupunginhallitus on hyväksynyt Helsingin sopeutumislinjaukset.

Viliina toteaa tutkimuksen johtopäätöksissä, että kaupunkien sopeutumistyötä edistäisi huomattavasti tiiviimpi yhteistyö yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa sekä kansallinen lainsäädäntö, jolla osoitettaisiin kuntien roolit ja vastuut sopeutumisessa. Näillä aloilla ei ole erityisesti edistytty, vaikka ainakin Helsingin kaupungin oma toiminta on terästynyt. •

OPINNÄYTTEET TUKEVAT KUNTIEN KEHITYSTÄ

YLIOPISTOT ja ammattikorkeakoulut ovat monessa kuntien apuna. Pelkästään opiskelijoiden opinnäytetyöt voivat kehittää yksittäisten kuntien tai koko kuntakentän käytännön toimintaa.

Suomen Kuntaliitto ja Kuntasäätiö arvioivat ja palkitsevat joka vuosi parhaat opinnäytetyöt korkeakoulujen lähtämistä ehdokkaista. Vuodesta 1992 lähtien parhaita töitä on palkittu stipendillä yhteensä 25, ja kunniaininnan on ansainnut 36 opiskelijaa.

Tunnustus myönnetään tutkielmalle, jonka aihepiiri on kuntakentän kannalta ajankohtainen ja tieteellisesti arvioiden ansiokas. Tunnustuspalkinnon myöntämisen tavoitteena on tukea ja edistää kunta-alan tutkimustyötä.

Kunnat ovat saaneet opinnäytteistä hyödyllistä tietoa ja ehdotuksia hyvin laajalti, ympäristöasioista terveydenhuoltoon, johtamisesta osallistumiseen. Voittoisien gradujen otsikoita ovat olleet esimerkiksi Hyvinvointipalveluiden tuottavuuden mittaaminen, Neljä tulevaisuutta kutistuvalla kaupungilla, Kunnanjohtaja eettisenä johtajana, Hiljaisen ryhmien osallistuminen ympäristönsuunnittelussa.

Uusien opinnäytteiden arviointikierros alkaa keväällä, ja palkinnoista päättää Kuntasäätiön hallitus syksyllä. •

MARIANNE PEKOLA-SJÖBLÖM
tutkimuspäällikkö,
Suomen Kuntaliitto
@M_PekolaSjoblom

Hyvinvointia vahvalla kumppanuudella

Kuva: Jari Seppälä

Hyvinvoivat naapurit, Utajärven kunnanjohtaja Anne Sormunen ja Vaalan kunnanjohtaja Miira Raiskila ovat tyytyväisiä yhteisölliseen ja ennaltaehkäisevään hyvinvointityöhön.

NAAPURIT Pohjois-Pohjanmaalta, Utajärvi ja Vaala, tekevät hyvinvointityötä suunnitelmallisesti kuntastrategian pohjalta. Keskeistä on kuntalaisten osallistuminen, kumppanuudet ja rohkea kokeilukulttuuri.

– Elinvoimaryhmä on kiinteä osa Utajärven valtiokuntamallia, ja siellä kohtaavat elinkeinoelämä ja hyvinvoinnin edistäminen. Ryhmä sitouttaa järjestöt ja yritykset toimimaan hyvinvoinnin hyväksi, sanoo Utajärven kunnanjohtaja **Anne Sormunen**.

– Kyläseurat ja järjestöt keräävät tietoa toiminnastaan kunnalle hyte-korteilla, ja näin valtuustotalla pystytään kehittämään toimintaa ja suuntaamaan järjestöyhteistyötä tehokkaasti.

Vaalassa hyvinvointityötä tehdään kuntastrategian, elinvoimasopimuksen ja vuosittaisen hyvinvointisuunnitelman mukaisesti. Kunnanjohtaja on yllätynyt sitoutumisen ja osallistumisen määrästä ja laadusta.

– Järjestöt toimivat aktiivisesti, kyläillat ovat täynnä ja kyselyihin vastataan aktiivisesti. Koettua hyvinvointitietoa pystyvät kertomaan ainoastaan kuntalaiset itse. Ikäkausiverkostoissa kokemukset kootaan suunnitelmiksi, kertoo Vaalan kunnanjohtaja **Miira Raiskila**.

– Kuntastrategiaan kirjattu me-henki toteutuu hienosti. Kun mukana on myös muutama innovatiivinen ”kylähullu”, saadaan ennakkoluulottomia kokeiluja käyntiin, Raiskila myhäilee. •

SUURIA SUUNNITELMIA VAI PAPERIKASOJA?

KUNNISSA tehdään noin 80 lakisääteistä suunnitelmaa. Eihän teillä tehdä dokumentteja vain sen takia, että ne pitää tehdä, kirjoittavat Kuntaliiton asiantuntijat **Ville Nieminen**, **Maria Salenius** ja **Jarkko Majava**.

Yksi lakisääteinen dokumentti on kuntastrategia, jonka tulee ohjata muita suunnitelmia. Strategia johtavana asiakirjana on vain kasa paperia, jos se ei ole vuorovaikutuksessa kunnan muiden ”paperikasojen” kanssa.

Toinen lakisääteinen keskeinen asiakirja on hyvinvointikertomus. Hyvinvoinnin vuosittainen raportointi tukee strategian jatkuvaa tarkistusta.

Kuntatalous on tiukemmalla kuin koskaan ja toimintaympäristö on kompleksinen ja yllättävä. Nyt ei ole varaa tehdä mitään turhaan. Strategian perusajatus on välttää ongelmat ennalta ja asettaa yhteisesti sovittu tavoite. Hyvinvointikertomus pyrkii kuvaamaan polulla olevat sudenkuopat ja antamaan työvälineet tavoitteen saavuttamiseksi.

Miten teidän kuntanne rakentaa kestävää tulevaisuutta strategia- ja hyvinvointikertomustyön avulla? •

• Koko teksti on julkaistu #kuntamatkalla-kirjoitussarjassa: www.kuntaliitto.fi/kuntamatkalla.

VILLE NIEMINEN
Asiantuntija
Suomen Kuntaliitto
@ViVaNieminen

MARIA SALENIUS
Erityisasiantuntija
Suomen Kuntaliitto
@Maria_Salenius

JARKKO MAJAVA
Kehityspäällikkö
Suomen Kuntaliitto
@JarkkoMajava

HYTE- TREFFIT 2020

HYVINVOINTIKOORDINAATTORI TAI -JOHTAJA, TUNTUUKO, ETTÄ TEET TYÖTÄSI JOSKUS LIIAN YKSIN? HALUAISITKO KESKUSTELLA MUIDEN HYTE-TYÖN AMMATTILAISTEN KANSSA HYVINVOINTITYÖN TAVOITTEISTA, MENETELMISTÄ TAI VAIKUTTAVUUDESTA?

THL JA KUNTALIITTO JÄRJESTÄVÄT JOKA TOINEN KUUKAUSI KUNTIEN HYTE-KOORDINAATTOREILLE JA MUILLE HYTE-TYÖN TEKIJÖILLE AVOIMEN VERKKOTAPAAMISEN, JOSSA KUULLAAN KUNTIEN HYTE-TYÖN KEHITTÄMISEEN JA JOHTAMISEEN LIITTYVIÄ PUHEENVUOROJA JA KÄYDÄÄN YHTEISTÄ KESKUSTELUA. TARKOITUS ON JAKAA OSAAMISTA JA LÖYTÄÄ YHDESSÄ RATKAISUJA HAASTEISIIN.

AIKA: JOKA TOINEN KUUKAUSI PERJANTAISIN KLO 10–11
UUDEEN 2020 PÄIVÄT OVAT 14.2., 17.4., 12.6., 14.8., 9.10. JA 11.12.

PAIKKA: MICROSOFT TEAMS -VIDEONEUVOTTELU

LISÄTIEDOT: WWW.KUNTALIITTO.FI/HYTE-TREFFIT TAI VILLE.NIEMINEN@KUNTALIITTO.FI

VILLE NIEMINEN
Asiantuntija
Suomen Kuntaliitto
@VivaNieminen

460

SIGNAALIA HYVINVOINNIN HORISONTISSA.
Kaikki löytyivät Kunta hyvinvoinnin edistäjänä -verkostoprojektissa kuntien monialaisten tiimien keskusteluissa. Lue lisää **Ville Niemisen** blogista ja projektin julkaisusta.

- Blogi on julkaistu #kuntamatkalla-kirjoitussarjassa: www.kuntaliitto.fi/kuntamatkalla
- Julkaisu on ladattavissa Kuntaliiton verkkokaupasta: www.kuntaliitto.fi/verkkokauppa
- Katso myös www.kuntaliitto.fi/hyvinvointiennakointi

Ennakointi varmistaa hyvinvointityötä

KOUVOLAN kaupunki on ollut aktiivisesti mukana hyvinvoinnin ennakointityössä. Mitä tämä on antanut kaupungille? Vastajana hyvinvointikoordinaattori **Tarja Alamattila**.

Miten Kouvolaassa hyödynnettiin ennakointia osana hyvinvointityötä?

Kaupunkistrategiaa toteuttavaan Hyvinvoinnin kasvu -ohjelmaan haluttiin saada näkökulmaa kouvolaisten hyvinvoinnin muutoksesta aina vuoteen 2030 asti.

Muutosajureiden avulla valittiin työpajassa keskeiset tekijät, jotka tulee ottaa huomioon Kouvolaan tulevaisuuden hyvinvointityössä:

- Kulttuurinen muutos pysyvyydestä kokeiluihin
- Verkostomainen työskentelytapa
- Digitalisaatio ja robotisaatio
- Työelämän ja työsuhteiden joustavuus
- Ääripäiden korostuminen (polarisaatio) eri ilmiöissä
- Positiivinen ja avoin viestintä

Hyvinvoinnin monialainen työryhmä visioi lisäksi kouvolaisten hyvinvoinnin tulevaisuuden kuvaa. Töiden tulokset yhdistettiin tärkeimmiksi kehittämiskohteiksi, joita viedään määrätietoisesti eteenpäin.

Mitä uutta ennakointiajattelu toi hyvinvointityöhön?

Se edisti yhteisten tavoitteiden tunnistamista, lisäsi yhteistyötä ja avasi näkemystä hyvinvointiin. Se toi uusia, yllättäviäkin nä-

kökulmia ja irrotti perinteisestä ”virkamiestyön” näkökulmista. Hiljaisten signaalien kerääminen jäi prosessiin osallistuneille herätteleväksi ajattelutavaksi.

Miksi ennakointinäkökulma kannatti ottaa mukaan hyvinvointityön suunnitteluun?

Ennakointi auttaa hahmottamaan tulevaisuutta ja nostaa esille selkeitä kehittämiskohteita. Jotta ihmiset voisivat ottaa yhä enemmän vastuuta omasta hyvinvoinnistaan, pitää tunnistaa muutokset ilmiöitä ja hyödyntää niiden mahdollisuudet. Myös kaupungin strategisessa suunnittelussa voitaisiin jatkossa arvioida enemmän sitä, miten asiat muuttuvat tulevaisuudessa ja mitkä tekijät niihin vaikuttavat.

Miten aiotte jatkaa ennakointityöskentelyä?

Kehittämiskohteita ja tavoitteita seurataan sovituin aikavälein. Myös ennakointia jatketaan säännöllisesti ja pyritään ottamaan asukkaat mukaan. Hiljaisia signaaleja varten suunnitellaan sähköisen alustan tekemistä.

Ennakointi liitetään osaksi hyvinvointityössä seurattavien indikaattorien tarkastelua. Näin voimme paremmin arvioida tulevaisuuden kehitystä ja suunnata resursseja oikeisiin asioihin. •

Kuntatalous terveystarkastukseen!

KUNTALIITON kehittämä Kuntatalouden terveystarkastus toimii kunnan tukena talouden ja tulevaisuuden arvioinnissa. Terveystarkastukseen kuuluvat tietyt teemat, mutta kuten terveystarkastuksessa yleensä, ”potilas” voi kertoa myös omat huolenaiheensa. Virkamies- ja luottamushenkilöjohdon haastatteluilla pyritään pääsemään lukujen taakse ja täydentämään niitä.

Yksi pilottivaiheen kunnista oli Nurmeks.

– Ajattelimme, että olisi hyvä saada ulkopuolinen arvio siitä, pitävätkö omat näkemyksemme paikkansa, toteaa Nurmeksen talousjohtaja **Jussi Sallinen**.

Liperi puolestaan tilasi tarkastuksen talousarviovalmistelun tueksi valtuuston syyskauden aloitukseen.

– Pystyimme asemoimaan itseämme suhteessa muihin kuntiin ja lisäksi meillä on käynnistymässä kouluinvestointeja, joita varten tilannekuva oli myös hyödyllinen, toteaa Liperin talousjohtaja **Pellervo Hämäläinen**.

MINNAMARIA KORHONEN
Erityisasiantuntija
Suomen Kuntaliitto
@MinnaMariaK

TARKASTUKSEN VAIHEET

TALOUDEN NYKYTILANTEEN TARKASTUS

Kunnan kehitystä arvioidaan useamman vuoden ajanjaksolla. Kunnan tunnuslukuja verrataan kuntien kesken. Taustamuuttujien analyysi: kunnan demografinen ja sosioekonominen tila ja kehitys. Talousmuuttujien analyysi: veropohja ja tuloslaskelma, rahoituksen riittävyys ja kestävyys, kustannustaso, kriisikuntakriteerit, talouden konsernitarkastelu.

LUOTTAMUSHENKILÖ- JA VIRKAMIESJOHDON HAASTATTELUOSUUS

Haastatteluissa käsitellään mm. alueellista yhteistyötä, palveluverkon toimivuutta, kunnan vahvuuksia ja heikkouksia.

TARKASTUS-RAPORTIN ESITTELY

Tarkastusraportti mahdollisine suosituksineen esitellään kunnan valitsemalle kohderyhmälle, esimerkiksi valtuustolle.

KUNNAN TALOUDEN KESTÄVYYS JATKOSSA

Nykytilanteen kuvausta ja arviointia täydentämään kunta voi tilata analyysin kunnan talouden tulevaisuuden kehitysnäkymistä, haasteista ja mahdollisuuksista. Kuntatalouden terveystarkastuksen tekevät Kuntaliiton asiantuntijat. Yksityiskohtaisesta sisällöstä sovitaan aina kunnan kanssa erikseen.

Liperi voi hyvin yhteistyössä

JOENSUUN kehyskunta Liperi on ottanut hyvinvointityön kokonaisvaltaisena haasteena. Hyvinvointi lähtee jokaisen asukkaan omista lähtökohdista ja vaikuttaa omaan elin- ja toimintaympäristöön. Hyvinvointityö on osa kuntastrategiaa yhdessä elinvoiman ja osallisuuden kanssa.

Toteutamme hyvinvointityötä yhdessä kumppaneidemme kanssa. Toimintaa ohjaavat yhdessä sovitut arvot ja tavoitteet. Myös toiminnan tavoista sovimme yhdessä. Liperissä toimivat yhdistykset, järjestöt ja seurakunnat tarjoavat monipuolisen mahdollisuuden hyvinvoinnin edistämiseen muun muassa liikunnan ja kulttuurin keinoin sekä tuottamalla palveluja esimerkiksi lapsiperheille. Kunta panostaa liikunta-, kulttuuri-, nuoris-, kirjasto-, seutuopisto- ja musiikkiopistotoimintaan muun muassa ilmaisilla liikunta- ja vapaa-aikapalveluilla sekä yleisavustuksilla ja kumppanuussopimuksilla.

Liperissä on käytössä hyvinvointityön vuosikello, johon on koottu tapahtumat, talouden seuranta sekä ikäihmisten neuvoston, vammaisneuvoston ja nuorisovaltuuston toiminta sekä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE), hyvinvointiryhmän ja hyvinvointilautakunnan kokoukset. Lisäksi vuosikelloon on kirjattu esimerkiksi suunnitelmien päivitykset, arvioinnit ja muuta vuoden aikana huomioitavaa. Vuosikellon avulla toiminta on suunnitelmallista ja näkyvää.

Liperin hyvinvointityön painopisteet ovat ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen, lasten ja nuorten turvallinen kasvu ja kehitys, työllisyyden edistäminen ja hyvinvointityön näkyväksi tekeminen. Hyvinvointityötä seurataan ja edistyminen kirjataan laajaan hyvinvointikertomukseen. Liperissä on käytössä myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.

Hyvinvointi on yhteisöllisyyttä ja välittämistä, yhteistä tekemistä, sinnikkyyteen kannustamista ja hyvän huomaamista. •

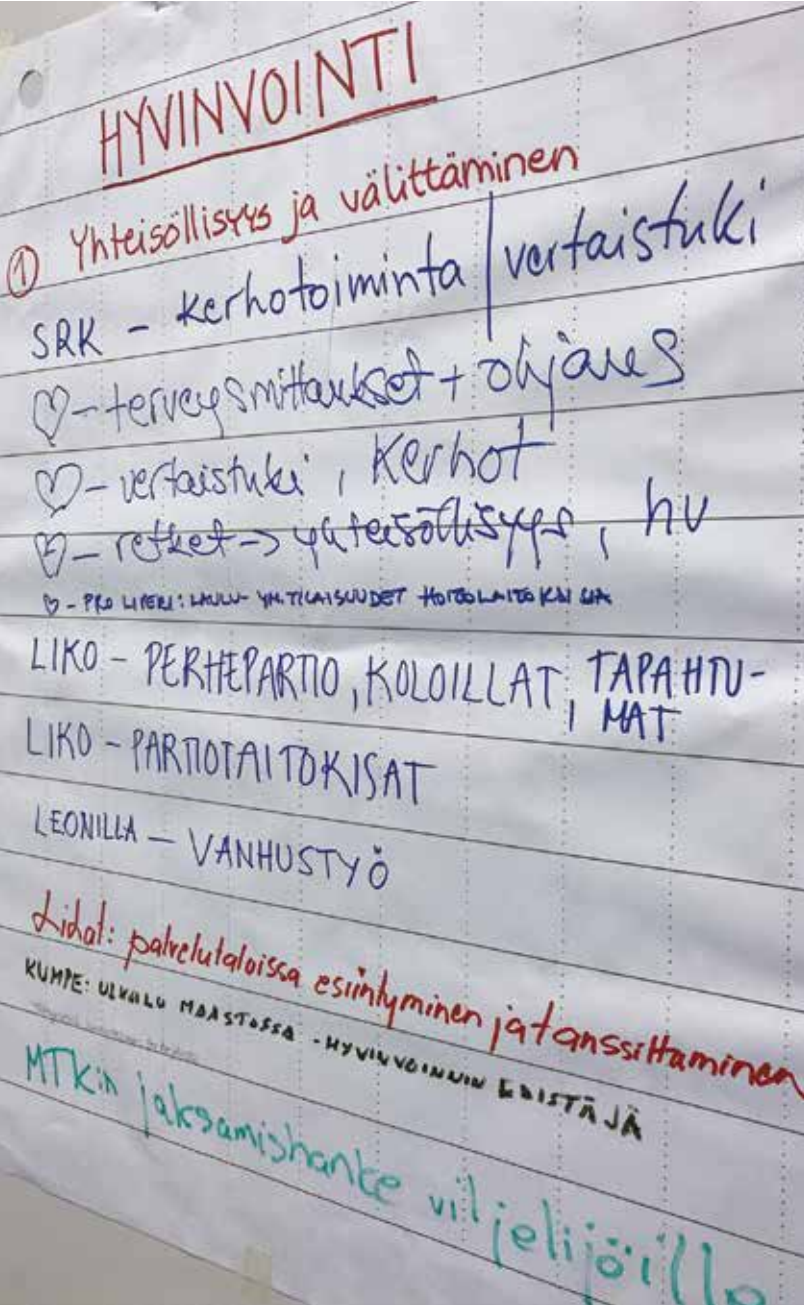
SEUDULLISTA KILPAILUA JA YHTEISTYÖTÄ

SEUTUYHTEISTYÖTÄ tarvitaan – myös niillä kaupunkiseuduilla, joilla keskuskaupungin ja kehyskuntien lähtökohdat ja intressit poikkeavat toisistaan.

Seutuyhteistyö ja sen organisoiminen on ollut esillä Kuntaliiton koordinoimassa kehyskuntaverkostossa. Keskustelun tueksi Kuntaliitto kokosi viranhaltijoiden ja päättäjien näkemyksiä seutuyhteistyöstä. Yhteinen tavoite on yhteistyön tiivistäminen, vaikka rakenteet ovat erilaisia ja halutaan pitääkin kunkin kaupunkiseudun luonteeseen ja tilanteeseen parhaiten sopivina.

Kyselyyn osallistui 163 viranhaltijaa ja luottamushenkilöä sekä keskuskaupungeista että niiden kehyskunnista. Parhaat arviot seutuyhteistyöstä saatiin Tampereen seudulta, jossa yhteistyötä koordinoi kaupunkiseudun kuntayhtymä. •

• Kaupunkiseutujen yhteistyöbarometri 2018: www.kuntaliitto.fi/verkkokauppa

Kuvat: Liperin kunta

ANNIKKA LAMPO, tiedottaja, Kangasalan kaupunki

KANGASALA KANNUSTAA SEUTUYHTEISTYÖHÖN

Yhteistyön saavutukset palkitsevat sinnikkään työn

Kuva Annikka Lampo

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on yksi Tampereen seudun yhteisen kehittämisen kohteista. Kangasalan valtuuston puheenjohtaja Hanna Laine ja kaupunginjohtaja Oskari Auvinen pyöräilevät Kangasala-talon edustalla.

VAIKKA Kangasala on valtakunnan mittakaavassa hyvän kokoinen kaupunki, sijalla 36, Kangasalan valtuuston puheenjohtaja Hanna Laineelle ja kaupunginjohtaja Oskari Auviselle on selvää, että seutuyhteistyössä saavutetaan enemmän kuin yksin toimiessa.

Molempien mielestä Tampereen kaupunkiseudun yhteistyö on toimivaa ja vaikuttavaa.

– Tampereen kaupunkiseudun yhteistyötä on rakennettu pitkään, yhteiseen tahtoon perustuen. Kaikkia osapuolia on kuunneltu ja asioita on tehty aidosti yhdessä. Vain niin voidaan saavuttaa luottamusta, jota tarvitaan, kun haetaan aitoja yhteistyön mahdollisuuksia, Laine sanoo.

Auvisen mukaan yhteistyön ydin on yhteisessä kaupunkiseu-

dun kuntayhtymässä, joka on perustettu yhteiseksi kaupunkiseudun kehittäjäksi, ja jota johdetaan päämäärätietoisesti niin poliittisesti kuin operatiivisestikin.

– Siellä yhteistyötä koordinoi ammattitaitoinen ja osaava asiantuntijajoukko, joka on pieni mutta tehokas. On tärkeää, että kuntien yhteinen tahtotila syntyy seutuhallituksessa, jossa kaikkien eri kuntien luottamushenkilöitä työskentelee yhteisen tavoitteen eteen. Samoin kuntajohtajien tiivis, liki jokaviikkoinen yhteistyö on toimivaa. Mutta onnistumisemme varsinaisen tae ovat eri teemoihin keskittyvät seututyöryhmät, jotka kokoavat yhteen kaupunkiseudun kuntien parhaat ammattilaiset hakemaan alati parempia ja toimivampia ratkaisuja eri palveluihin ja toimintoihin, Auvinen kertoo.

Seutuyhteistyön onnistumisen kärjiksi Laine ja Auvinen listaavat kaupunkiseudun rakennemallin, yhteisen joukkoliikenteen, toisen asteen yhteistyön, MAL-sopimusmenettelyn ja lukuisat hyvät toimintatavat eri palveluissa.

– Seutu on saavuttanut hienosti asetetut tavoitteet, rohkenen jopa arvioida, että se on monin osin ylittänyt ne, Auvinen sanoo.

Haasteena Laine ja Auvinen näkevät seutuyhteistyön jatkuvan ylläpitämisen. Heistä on oleellista, että yhteistyön arvo ja tarkeys sekä sen rakentamisen historia ymmärretään laajasti, sillä toimiva seututyö ei ole itsestäänselvyys.

– Alussa yhteistyö haki muotoaan ja ilmassa oli epäilyksiä siitä, miten yhteistyö onnistuu, kun mukana on yksi suuri kaupunki ja muut ovat selvästi pienempiä. Sitkeällä työllä ja keskustelulla siitä, mitä halutaan tehdä yhdessä ja mitä jokainen siitä hyötyy, on löydetty ne kaikille yhteiset, tärkeät asiat, joita viedään eteenpäin. Tämä työ vaatii tahtoa, aikaa ja sitkeyttä, Laine toteaa.

– Seutuyhteistyössä kukaan ei voi tavoitella pikavoittoa tai optimoida omaa etuaan. Jokaisen on vuorollaan oltava mukana myös jossain sellaisessa, joka ei tuo suoraan omalle kunnalle etua, mutta meidän kaikkien etu on, että seutu menestyy kokonaisuutena, Auvinen sanoo ja jatkaa:

– Me tarvitsemme upeaa naapuriamme Tamperetta, mutta samalla tavalla Tampere tarvitsee meitä kaikkia ympärillään olevia kuntia. Yhdessä työskennellen meillä on enemmän luovuutta, elinvoimaa ja kilpailukykyä.

Laine ja Auvinen suosittelevat lämpimästi Tampereen kaupunkiseudun toimintatapaa kaikille seuduille.

– Seutuyhteistyö vaatii paljon, mutta antaa toimiessaan hyvät tulokset, he summaavat. •

Kiteen ja Tohmajärven lukioden opettajat laativat uutta opetussuunnitelmaa yhteisessä opekokouksessa Tohmajärven lukiolla.

Yhteistyö on voimavara

KITEEN ja Tohmajärven lukiot tekevät kiinteää yhteistyötä ja lukioilla on muun muassa yhteistä kurssitarjontaa. Kiteen ja Tohmajärven lukiot sijaitsevat noin 20 kilometrin päässä toisistaan.

Yhteistyötä toteutetaan verkkovälitteisinä kursseina. Yhtenä päivänä viikossa kahden jakson ajan lukiolaiset Tohmajärveltä siirtyvät bussilla Kiteelle, missä oppilaat hyödyntävät yhteistä kurssitarjontaa. Kyseisen päivän kurssitarjonta on suunniteltu kahden lukion välisenä yhteistyönä niin, että Tohmajärven lukiolaiset saavat opinnoilaa yhden päivän lukujärjestyksen täyteen.

Verkkovälitteinen opetus toimii lukioden välillä molempiin suuntiin eli kurssin opettaja voi opettaa Kiteeltä tai Tohmajärveltä. Yhteisiä verkkokursseja on kuluvana lukuvuonna kolme, filosofian ja psykologian oppiaineista. Viime lukuvuonna oli tarjolla myös venäjää. Yhteisiä, lähiopetuksena toteutettavia kursseja on noin tusinan verran. Suurin osa on valtakunnallisia syventäviä kursseja esimerkiksi lyhyissä kielissä, kemiassa, fysiikassa ja terveystiedossa, mutta joukossa on myös jokunen koulukohtainen kurssi esimerkiksi liikunnassa, historiassa ja tietotekniikassa.

Vuosittain lukiot pitävät myös yhteisen cocktail-tapahtuman. Opiskelijan etu on ollut etusijalla, kun kaksi lukiota ovat ryhtyneet tekemään yhteistyötä lukiokoulutuksessa. Opiskelijoille tahdotaan tarjota monipuolisia kurssivaihtoehtoja ja järjestelyllä vaihtoehtoja on pystytty tarjoamaan suhteellisen edullisin kustannuksin. Yhteistyö lukioden välillä nähdään koko alueen voimavarana ja osin myös välttämättömyytenä. •

Kiteen ja Tohmajärven lukiolaiset viettivät yhteistä syysjuhlaa Tohmajärvellä.

Koulutusta kuntarajan yli ja verkossa

IRMEI MYLLYMÄKI
Kehittämispäällikkö
Suomen Kuntaliitto
@IrmeliMyllymaki

ESSI RATIA
Projektikoordinaattori
Suomen Kuntaliitto
@essiratia

MITEN KOULUTUSTA JÄRJESTETÄÄN ERILAISTUVISSA KUNNISSA?

IHMISET tarvitsevat koulutusta asuinpaikasta riippumatta. Työelämä tarvitsee osaajia. Kunnille koulutuksenjärjestäjänä tehtävä käy koko ajan haastavammaksi, eivätkä vanhat konstit nyt riitä.

Koulutukseen tarvitaan monimuotoisia ratkaisuja siksikin, että toisaalla väestö vähenee ja ikäluokat pienenevät, samalla kun isot kaupungit joutuvat ratkomaan yhä useampien muuttajien koulutustarpeita. Maahanmuutto tuo omat haasteensa ja kiristynyt talous lyö yhtälöön vaikeuskerrointa.

Tämän tilannekuvan pohjalta Kuntaliitossa syntyi ajatus projektista, jolla kyettäisiin löytämään ratkaisuja koulutuksen saatavuuden, saavutettavuuden ja laadun turvaamiseksi kunnissa eri

puolilla maata. Näiden ohella keskeiseksi tavoitteeksi muotoutui ymmärryksen lisääminen koulutuksesta palveluna, jolloin edistetään monipuolista ja tarpeisiin vastaavaa koulutustarjontaa monimuotoisilla ratkaisuilla.

Yhteisenä haasteena eri tyyppisille kunnille on varmistaa koulutuksen saatavuus kiristyneessä taloudellisessa tilanteessa ja yhdenvertaisesti niin, ettei väestön eriarvoistuminen, polarisaatio, lisääntynyt alueellisesti eikä kaupunkien sisällä.

Näistä lähtökohdista tehdään parhaallaan esiselvitystä Kuntaliiton vetämälle Koulutus palveluna -koulutuksen saatavuus ja saavutettavuus erilaistuvissa kunnissa -projektille (KOPA). Tarkoituksena on selvittää, minkälaisilla kuntien keskinäisillä sekä oppilaitosten ja koulutusmuotojen välillä yhteistyöratkaisuilla varmistettaisiin jokaiselle peruskoulun päättävälle opiskelupaikka toisen asteen koulutuksessa riittävän lähellä kotia. Myös esi- ja perusopetus vaativat rajuimmin pienenevien ikäluokkien kunnissa uudenlaisten järjestämistapojen pohtimista. Projektissa etsitään

erilaisia, monia koulutusmuotoja sisältäviä tai kuntarajat ylittäviä toimintamalleja. Tarkastelussa on mukana myös työelämän osaamistarpeisiin vastaaminen eri alueilla.

Esiselvitysvaiheen jälkeen aloitetaan KOPA-verkostoprojekti yhteistyömuotojen kehittämiseksi halukkaiden alueiden, kuntien, kuntayhtymien ja oppilaitosten kesken. Kehittämisverkostoon valitaan alueelliset pilotit, ja itse verkoston toiminta ajoittuu vuosille 2020–2021.

Lähtötilanteessa oletuksena on, että uusilla yhteistyömuodoilla ja digitaalisilla ratkaisuilla voitaisiin löytää keinoja koulutuksen saatavuuden ja saavutettavuuden haasteisiin ikäluokkien pienentyessä. Uusien toimintamallien lisäksi projektin tavoitteena on löytää mahdolliset yhteistyön esteet ja tehdä ehdotukset niiden poistamiseksi. •

• Lisätietoja: www.kuntaliitto.fi/kopa

Jalostamo nostaa kokeiluideat jaloilleen

Kuntaliiton kokeilujalostamoissa on kahden vuoden aikana jo 22 kuntatiimiä kehittänyt ideoita käytännön kokeiluiksi ja arjen toiminnaksi. Tiimit saavat palvelumuotoilun keinoin virikkeitä haasteensa ratkomiseen, kehittävät tiiviissä yhteistyössä eri vaihtoehtoja ja saavat myös muilta tiimeiltä arvokkaita asiakas- ja asiantuntijahavaintoja.

– **JALOSTAMOPROSESSIN** lopputuloksena on käyttäjillä testattu prototyyppi, alustava konsepti ja harjoiteltu esittelypuhe jatkokesittelyä varten, sanoo Kuntaliiton palvelumuotoilija **Merja Lang**.
– Jalostamon arvo ei ole vain yhteen asiaan paneutuvassa ryhmätyössä, vaan järjestelmällisesti ohjatussa ajattelussa, jossa etsitään näkökulmia ja konkretisoidaan laajoja tavoitteita. Erityisesti käyttäjähavaintojen mukaan ottaminen on tärkeää alusta lähtien.
Kuntaliitossa on käynnissä uusi jalostamokierros, mutta samalla on päästy istuttamaan Jalostamon menetelmiä yksittäisiin kuntiin osaksi normaalia toimintaa.

Pori jalostaa yhteisiä ideoita

Porin kaupunki otti kokeilujalostamon menetelmät keskustan kehittämisen avuksi. Keskustan kehittämisteemoihin hahmoteltiin seitsemän työryhmää, jotka saivat Jalostamosta konkreettisia työvälineitä.

Lisäksi prosessiin halutaan porilaiset. Tätä tarkoitusta varten Porin keskustan kävelykadulle pystytetään pop up -tila, jossa myös kaupunkilaiset pääsevät jalostamaan keskustan ideoita.

– Jalostamon toimintamallissa vältetään kuivat kokoukset, joissa syödään pullat, käydään esityslista läpi ja sen jälkeen ihmetellään, kuka edistäisi asiaa kokousten välissä. Jalostamossa työskennellään samaan aikaan samassa tilassa, vaikka kukin ryhmä tarkastelee asiaa eri näkökulmista. Aikaa varataan myös työryhmien väliselle vuorovaikutukselle, koska on tärkeää saada heti mukaan asukasnäkökulmaa, sanoo Porin kaupungin viestintäyksikön päällikkö **Salla Rajala**.

Vaasa kokeilee tosissaan

Kokeilukulttuuri on nostettu Vaasan kaupungin strategiaan, ja kokeiluihin on kehitetty oma, kannustava toimintamalli. Pohjana tälle mallille ovat vaasalaisten kokemukset kokeilujalostamos-

ta, jossa ehti käydä neljä vaasalaista tiimiä. Nyt jalostaminen tapahtuu Vaasassa.

– Toimintamalliin kuuluvat ideoita tuottava ajatushautomo, niitä kehittävä Jalostamo, parin viikon käytännön testijakso sekä tulosten pitchaustilaisuus, jossa käydään läpi tuloksia ja palautetta, kertoo kehittämissuunnittelija **Pauliina Pääkkönen** Vaasan kaupungilta.

Jalostamon teemat löytyvät arjen haasteista eri toimialoilta. Vaasa on ratkonut muun muassa tulevaisuuden perhekeskuksen mallia, opiskelijoiden juurruttamista kaupunkiin ja liikunnan lisäämistä varhaiskasvatuksessa.

Kuva: Jari Seppälä

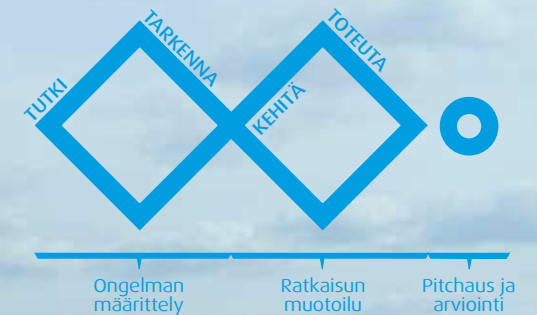
Porin viestintäporukka kehitti jalostamossa viestinnän toimintamalleja ja vei jalostamon toimintamallin kotiin Porin kaupunkikeskustan kehittämistyöhön.

Kuva: Vesilahden kunta

Jalostamo virittää ajatuksia luovasti palvelumuotoilun keinoin.

Jalostamon prosessi näyttää tältä

Jalostamossa hyödynnetään Tuplatimanttimallia. Malli tukee kokeilevan kehittämisen prosessia ongelman määrittelystä ratkaisun muotoiluun.

Vesilahden jalostamotiimi vauhditti asukashankintaa muuttajien tukipaketilla. Kuvassa Narvan kylä.

Opiskelijoiden juurruttamiseen löytyi keinoksi opiskelijoiden ottaminen mukaan kaupungin kehittämiseen. Tässäkin käytetään kokeiluja, joita opiskelijat saavat kehittää ja testata. Samassa prosessissa on mukana myös kaupungin luottamushenkilöitä, jotka näin pääsevät sisään tulevaisuuden päättäjän haasteisiin.

Kokeiluille on Vaasassa myönnetty myös käynnistysrahaa, mutta arvokkain panostus on eri alojen asiantuntemus ja palvelujen käyttäjien kokemus. Yhdessä kehittäminen on lisännyt tietoa ja ymmärrystä, synnyttänyt uusia ajatuksia ja avannut silmiä tulevaisuuteen.

Vesilahti uusilla urilla

Vesilahden kunta halusi taklata kokeilujalostamossa kaikille kunnille tuttua ilmiötä eli epävarmuutta tulorahoituksen riittämis-

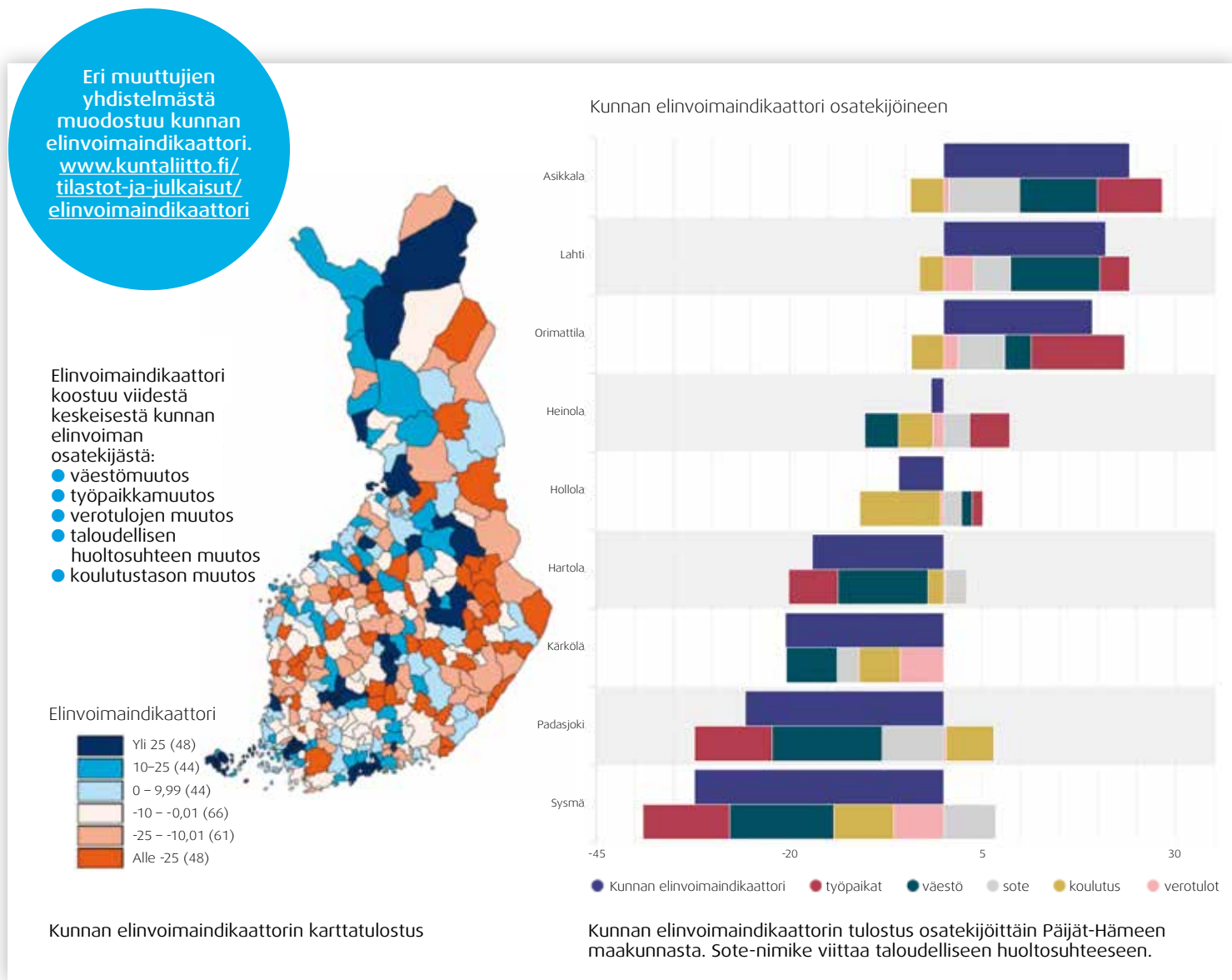
tä. Tällä kertaa kärjeksi valikoitui asukashankinta ja tarkemmin kunnan tonttimyynnin uudelleen konseptointi.

– Ideana oli rakentaa uusille asukkaalle ns. lisävarustepaketti tonttimyynnin tueksi. Haluamme tarjota Vesilahteen muuttaville mahdollisimman ”valmiin” sosiaalisen ympäristön. Jalostamon työpajat auttoivat meitä profiloimaan kuntaan muuttajien ominaisuuksia ja rakentamaan kullekin ryhmälle sopivaa lisävarustepakettia, kertoo Vesilahden kunnanjohtaja **Tuomas Hirvonen**.

Mukana Jalostamon tiimissä oli kunnan virkajohtoa, luottamushenkilöitä ja myös yrittäjätaustainen kuntalainen.

Paraikaa ideaa työstetään valmiiksi tuotteeksi yhteistyössä ohjelmistoalan yrityksen kanssa. Konsepti otettaneen käyttöön vuoden 2020 alussa. •

• www.kuntaliitto.fi/kokeilujalostamo

Kunnan elinvoimaindikaattori tukee elinvoimajohtamista

TUNNUSLUKUJA ja kuvaajia löytyy jokaisen kunnan tilanteesta. Miten tämä tieto saadaan johtamisen tueksi, elinvoimaa vahvistamaan?

Kuntaliiton elinvoimaindikaattori tarjoaa mahdollisuuden tiedon jalostamiseen elinvoimajohtamisen avuksi. Tunnuslukujen seuraaminen herättää hyviä kysymyksiä siitä, miksi toinen kunta kehittyy tunnusluvuilla mitattuna paremmin kuin toinen. Tieto johtaa hyvien kysymysten kautta vertaisoppimiseen.

Tavoitteena on, että elinvoimaindikaattorissa on aina saatavilla tuorein mahdollinen tilastotieto. Tätä tavoitetta tukee kuvaajien automaattinen päivittyminen aina, kun pohjana oleva tilasto päivittyy.

Kunnan elinvoimaindikaattorin kuvaajat

Kunnan elinvoimaindikaattorin yksi edeltäjä on ollut niin sanottu BTV-indikaattori, joka oli kooste seudun bruttokansantuotteen, työllisyyden ja väestön kehityksen muutoksista.

Kunnan elinvoimaindikaattorin tarkoitus on kuvata kunnan elinvoiman muutosta. Se koostuu viidestä keskeisestä kunnan elinvoiman osatekijästä: väestömuutos, työpaikkamuutos, verotulojen muutos, taloudellisen huoltosuhteen muutos ja koulutustason muutos. Ulottuvuudet vaikuttavat elinvoimaindikaattorin arvoon yhtäläisellä painolla.

Esimerkkejä tulostuksista

Koko maan karttatulostuksessa kunnan elinvoiman muutosta verrataan koko maan muutokseen, joka merkitään nollaksi. Siniset kunnat ovat valtakunnallisen tason yläpuolella ja punaiset alapuolella.

Kunnan elinvoimaindikaattorista on mahdollista tulostaa muutostilastokuvaaja osatekijöittäin. Osatekijöittäin kuvattu elinvoiman muutos ja sen vertailu omaan maakuntaan tai omaan viiteri-ryhmään mahdollistaa johtamisen pohjaksi tarvittavien hyvien kysymysten esittämisen: miksi meidän kuntamme kehittyy ver-

KUNNAT RAKENTAVAT UUTTA SUOMALAISTA TYÖLLISYYDENHOIDON MALLIA

KUNTIEN roolia työllisyyspalvelujen järjestämisessä vahvistetaan pääministeri **Antti Rinteen** hallitusohjelmassa. Keväällä 2020 käynnistetään työllisyyden kuntakokeilut, joissa kunta vastaa työnhakijoiden palveluprosessista ja työllisyyttä edistävien palvelujen tarjoamisesta. Tavoitteena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kokeilut jatkuvat vuoden 2022 loppuun asti.

Kokeilussa kehitetään työnhakijoille tarjottavia työllistymistä edistäviä palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämisen tarpeet. Kokeiluissa kunnat vastaavat asiakkaaksi ohjatun työnhakijan palveluprosessista ja TE-palvelujen tarjoamisesta. Kunnat huolehtivat käytännössä esimerkiksi työnhakijoiden haastatteluista, palvelutarpeen arvioinnista sekä työllistymis-, kotoutumis- ja aktivointisuunnitelmien laatimisesta ja seurannasta.

Pirkanmaalla hyvät kokemukset

Kunnille järjestettiin syksyn aikana kaksi Työllisyysklinikkaa, joissa ne saivat tukea ja opastusta kokeiluun hakeutumisesta. Pirkanmaalta on osallistuttu kahteen aikaisempaan työllisyyskokeiluun ja nyt lähdetään rakentamaan jo kolmatta kokeilua.

Olemme luoneet aikaisempien kokeilujen aikana uusia toimintamalleja, joilla on ollut tilastojenkin mukaan selvästi vaikuttavuutta. Oleellista on, että kunnat saavat jatkossakin mahdollisuuden pitää työllisyydenhoidon ja yrityspalvelujen työkalut omis- sa käsissään valtion rinnalla, sillä niillä voidaan oikeasti vaikuttaa työllisyyskehitykseen, Tampereen työllisyysjohtaja **Regina Saari** totesi Kuntatalolla järjestetyllä Työllisyysklinikalla.

Hankkeen työllisyysvaikutukset syntyvät valtion ja kuntien resurssien yhdistämisen sekä palvelujen ja toimintamallien kehittämisen tuloksena. Hallitus tekee linjaukset tulevasta työvoimapolitiikan palvelurakenteesta hallituskauden aikana.

Kuva Tampereen kaupunki

ERJA LINDBERG
Kehittämispäällikkö
Suomen Kuntaliitto
@ErjaLindberg

tailuryhmää heikommin esimerkiksi koulutustason mittarilla tai työpaikkamittarilla?

Elinvoimaindikaattori kuvaa kunnan aseman suhteellista muutosta, mutta ulottuvuuksien takana olevista muuttujista on mahdollista tulostaa aikasarjakuvaajat kuvaamaan kunnan absoluuttista muutosta (esimerkiksi väestön määrä, työpaikkojen määrä). Tällä tavoin voidaan saada vastauksia niihin hyviin kysymyksiin, joita yleisemmällä kuvaajatasolla esitettiin ja pureutua elinvoiman eri osatekijöiden kehitykseen sekä taustalla oleviin syihin. Kuvaajien on näin tarkoitus johdattaa tuloksekkaan elinvoimajohtamisen suuntaan.

Vastuksia ja selityksiä eri alueiden välisiin eroihin elinvoiman kehityksessä voidaan etsiä myös kuntakuvaajien tiedoista.

Elinvoimaindikaattoria on mahdollista seurata maakuntien lisäksi eri tyyppisissä kuntaryhmissä. Tarkoituksena on tarjota tärkeä – strateginen – tilannekuvaus Kuntaliiton eri asiakasryhmille.

KAUKO ARONEN
Kaupunkitutkimuspäällikkö
Suomen Kuntaliitto

HANNE LINDQVIST
Erityisasiantuntija
Suomen Kuntaliitto

KAUPUNKIPYÖRÄT NÄKYVÄT MYÖS TIETOHALLINNOSSA

Tietotilinpäätös kirjaa saavutukset ja riskit

JOKO sinun kuntasi tekee tietotilinpäätöksen? Se on vapaaehtoinen, mutta hyödyllinen kehittämisen väline. Kuntaliiton sivuilta löytyy nyt malli, johon pian liitetään kuvitteellisen Tyrskylän kunnan tiedot.

Tietotilinpäätöksen mallia rakennettaessa laskettiin, että noin kahdeksan prosenttia Suomen kunnista oli julkaissut tietotilinpäätöksensä verkossa. Osa tiedoista voidaan ja kannattaakin pitää salassa, mutta tavoitteena on avoimen tiedon lisääminen.

– Julkinen tietotilinpäätös osoittaa avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä tietosuojalainsäädännön toteutumista ja antaa myös muille vertailutietoa. Riskien ja kehityskohtien kirjaaminen on enemmänkin sisäistä tietoa johtamisen välineeksi, sanoo erityisasiantuntija **Tuula Seppo** Kuntaliiton tietoyhteiskuntayksiköstä.

Turun kaupunki teki ensimmäisen tietotilinpäätöksen vuonna 2018 tiedoista.

– Se ei ole vain kiillotettu saavutusten luettelo, vaan rehellinen kuva tilanteesta. Tärkeää on saada johdolle näkyviin kehitystarpeet ja aikaa myöten myös vertailua edellisiin vuosiin, sanoo Turun kaupungin tietojärjestelmätarkastuspäällikkö **Jouni Satopää**.

Tietotilinpäätös tuo esiin tietosuojan ja tietoturvalisyyden tilan, rekisteröidyn oikeuksien toteutumisen ja tietojenkäsittelyn prosessit. Järjestelmällisellä kirjaamisella varmistetaan henkilötietojen ja muun tiedon asianmukainen käsittely. Raportti voi kehittää tietopyyntöihin vastaamista, tietoturvaloukkauksiin varautumista ja henkilöstön kouluttautumista.

Kaupunkipyörät olivat yksi Turun kaupungin vuoden 2018 merkittävistä uusista palveluista, mutta myös merkittävä tietojärjestelmätapahtuma.

Turun ja Suonenjoen kaupunkien kanssa tehdyssä mallipohjassa on joukko mittareita, joiden avulla kunta voi seurata tietojenkäsittelyn, tietosuojan ja -turvan kehitystä. Mittarit sisältävät myös perinteisiä tietohallintoon liittyviä mittareita. Osa tunnusluvuista raportoidaan joka tapauksessa muualle, mutta tietotilinpäätöksessä ne ovat yhtenäisesti koottuna muun muassa työasemien lukumäärän kehityksestä virushavaintojen esiintymiseen.

– Tietotilinpäätös voi olla puisevaa luettavaa, mutta se voi myös olla hyvin visualisoitu, yleisesti kiinnostavaksi muokattu ja konkreettisten tapahtumien esittely. Turun tilinpäätöksessä kerrotaan muun muassa uusista tietojärjestelmistä, kuten luottamushenkilöiden päättäjäpalvelusta ja vaikkapa kaupunkipyörän järjestelmästä, Jouni Satopää kertoo.

● Tietotilinpäätöksen malli ja muuta aineistoa aiheesta löytyy osoitteesta www.kuntaliitto.fi/osallistuminen-ja-vuorovaikutus/tietoyhteiskunta/tiedonhallinta

Tyrskylän digipolku on viitoitettu

KUNTA kuin kunta haluaa digitalisoitua. Se ei kuitenkaan ole vain nykyisten prosessien sähköistämistä. Digitalisaatio edellyttää prosessien uudelleen miettimistä asiakkaan näkökulmasta. Tuloksena voi olla vanhan palvelun uudistaminen tai lakkauttaminen tai kokonaan uusia palveluita.

Kuntaliitossa on rakennettu kuvitteellisen Tyrskylän kunnan digipolku vuoteen 2023 asti. Tyrskylä kulkee kohti aikaa, jolloin kuntalaisen arki toimii hänen omista lähtökohdistaan ja kunnalliset palvelut ovat ajasta ja paikasta riippumattomia, aina saatavilla ja helppokäyttöisiä.

Digitalisaatio on niin asiakkaasta!

Kunnan toiminnan ja palvelujen digitalisoiminen on lopulta vain loppusilauksen osalta tietotekniikkaa. Kaikki lähtee asiakastarpeiden kartoittamisesta ja toimintatapojen pohdiskelusta. Tyrskylän digipolkuja tasoiittavat 30 kysymystä, joilla kunta voi testata oman muutosvalmiutensa.

ELISA KETTUNEN
Projektipäällikkö
Suomen Kuntaliitto
[@elisakettunen](https://www.kuntaliitto.fi)

● Tyrskylän digipolku löytyy osoitteesta www.kuntaliitto.fi/tyrskyla

Tässä Tyrskylän vuoden 2020 viitoitus:

Osaaminen:

Tunnistetaan ne osa-alueet, joiden osalta kunnan omaa osaamista täytyy vahvistaa ja mitä osaamista voidaan hankkia ulkopuolelta. Laaditaan osaamiskehittämisen suunnitelma kuntaan. Kartoituksen pohjalta päivitetään osaamista (rekrytoinnin, koulutuksen, hankinnoin jne.) Koulutuksen painopiste johto ja keskiöjohto.

Tekeminen:

Kokeilun opit hyödynnetään: tehdään muutos toimintamalliin. Tehdään kokeilu/pilotti valitun uuden toiminnan osalta. Kokeilun tulosten pohjalta jaetaan tietoa, dataa, koodia, oppeja ja API:tä ja äpsit. Kerro naapurikuntiin, miten olette kehittäneet asiakasymmärrystä.

Asenne:

Viesti sekä kunnan sisällä, että ulospäin kunnan tahtotilasta asiakaslähtöisyyteen. Kehitä kunnan palautekanavia ja hyödynnä palautetta toiminnan kehittämisessä.

Organisaatio:

Kuvaa palvelu/asiakaspolut ja asiakasarvo. Huomioi erityisesti ristiriidat ja aukot.

Johtaminen:

Aloitetaan valtuustokauden strategian puolivälitarkastus. Haetaan kohtia, joissa asiakaslähtöisyyttä voidaan vahvistaa. Johdolla on ymmärrys siitä, mitä muutos edellyttää.

Tieto ja data:

Nimetään tiedolle omistajat. Kehitä asiakaspalautteeseen liittyvää analytiikkaa.

Työkalut:

Toteuta yhteiskehitystä konkreettisesti. Selvitetään, millaisia työkaluja kunnassa voisi käyttää esim. prosessien kuvaamiseen.

Digitalisaatio on niin asiakkaasta!

Kohti maailmaa, jossa kuntalaisen digiarki ajasta ja paikasta riippumaton, aina saatavilla ja helppoa

STRATEGIA

Ei ole olemassa erillistä digistrategiaa, on vain kunnan strategia, jossa asiakas on keskiössä.

OSAAMINEN

Kokoa kunnasta löytyvä osaaminen, vahvista sitä missä on puutteita.

TEKEMINEN

Ole avoin ja jaa, ota asiakas mukaan – älä luule tietäväsi. Kehitetään prosessi asiakkaiden tarpeiden tunnistamiseksi riippumatta kunnasta tai palvelusta.

ASENNE

Asiakasta kiinnostaa saada asiansa hoidettua, ei kuka palvelun tuottaa. Kunnan toiminnan ja jokaisen työntekijän ja luottamushenkilön tulee varmistaa onnistunut asiakaskokemus ja kuntalaisen hyvinvointi.

ORGANISAATIO

Johda palveluita, älä organisaatiota. Kehitä toimintaa asiakastarpeista käsin. Rahoitusmallin tulisi rakentua asiakkuuksien kautta.

JOHTAMINEN

Johdon vastuulla on strategian jalkauttaminen ja kulttuurinmuutos. Kunnan johto vastaa siirtymisestä organisaatioskeleisestä johtamisesta asiakaskeleiseksi.

TYÖKALUT

Kehitä yhdessä, älä tee yksin. Tutki, mitä muualla on tehty ja miten muut tekevät samaa työtä. Kysy.

TIETO JA DATA

Tieto käyttöön asiakkaan parhaaksi. Tiedon pitäisi seurata ihmisen perässä.

Kunnan digitalisaation huoneentaulu

KUNTALIITON JULKAISUJA

Kuntaliiton verkkokauppa: www.kuntaliitto.fi/verkkokauppa

Jäppinen Tuula & Pekola-Sjöblom Marianne

● Innovaatiobarometri 2018.

Innovaatiotoiminta suomalaisissa kunnissa.

Halonen Jaana & Airaksinen Jenni

● Kaupunkiseutujen yhteistyöbarometri 2018

Johanna Laaja, Johanna Korhonen & Sinikka Mikola (toim.)

● Kaikkien kasvojen kunta. Opas yhdenvertaisuuden edistämiseen kunnan toiminnassa

Maria Pernu & Anu Nemlander

● Keskisuurten kuntien sosiaali- ja terveystoimen kustannukset vuonna 2018

Markku Pyykkölä & Maria Vuorensola

● Kunnat innovaatioita edistämässä. Kolmen kaupungin tapaustutkimus.

Suomen Kuntaliitto

● Sivistyksen suunta 2030.

Kuntaliiton sivistyspoliittinen ohjelma

Mia Malmila & Anu Nemlander

● Suurten kaupunkien terveydenhuollon kustannukset vuonna 2018

Nämä ja paljon muita Kuntaliiton julkaisuja löydät verkosta:

● ARTTU2-tutkimusohjelman julkaisut:

www.kuntaliitto.fi/julkaisut

Suorat lähetykset ja
tallenteet kunta-alalle

Katso osoitteessa kunta.tv

Kunta.tv

Katso
Kuntaliiton lähetyksiä:
kuntaliitto.fi/live

#kunta- matkalla

MATKAOPAS
KUNTIEN TULEVAISUUTEEN

www.kuntaliitto.fi/kuntamatkalla

Seuraa Kuntaliittoa myös
sosiaalisessa mediassa

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

www.kuntaliitto.fi